

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΜΓ'

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1972

ΤΕΥΧΗ Α'-Β'

Ο ΕΚ ΤΟΥ ΜΥΣΤΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΟΘΩΝΟΣ ΕΝ ΜΟΝΑΧΩ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ,
ΜΕΤΑ Ἡ ΑΝΕΥ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣ, ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1833

Υ Π Ο

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗ, Δρος Θ. και Φ.

Όμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Προλεγόμενα

1. Ἐν ἔτει 1936, εὐρισκόμενος ἐν Μονάχῳ καὶ ἐτοιμαζόμενος νὰ ὑποστῶ τὰς ἐπὶ διδασκαρίᾳ προφορικὰς ἐξετάσεις μετὰ τετραετίς ἐν Γερμανίᾳ σπουδὰς, ἔλαβον παρὰ κλητικὴν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Δ η μ. Π ε τ ρ α κ ά κ ο υ, Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου παρὰ τῆ Ἱερᾷ Συνόδῳ τότε, ὅπως φωτογραφήσω ὠρισμένα χειρόγραφα ἐκ τῶν Μυστικῶν ἐν Μονάχῳ Ἀρχείων τοῦ Ὁθωνος. Πράγματι, τῆ συστάσει καὶ τοῦ ἀοιδίμου Διδασκάλου μου F r a n z D ö l g e r, μετέβην εἰς τὸ ἐν τοῖς Παλαιοῖς Ἀνακτόροις στεγαζόμενον Μυστικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Ὁθωνος, τοὺς πεπαλαιωμένους καὶ κονεοβριθεῖς Φακέλλους τοῦ ὁποίου ἤρχισα μελετῶν. Τὸ ἐνδιαφέρον μου καθ' ἡμέραν ἠϋξάνεν. Ἐκ δὲ τῶν πρώτων φωτογραφιῶν τῶν ἐγγράφων, ὁ παραλήπτης ἀοίδιμος Π ε τ ρ α κ ά κ ο ς τόσον πολὺ ἐνεθουσιάσθη, ὥστε σχεδὸν μὲ ἰκέτευε νὰ παραμείνω καὶ μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν μου ἐπὶ ἰκανὸν διάστημα διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ μελετήσω καὶ φωτογραφήσω ὅσον πλεῖστα ἐκ τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων. Ὅπερ καὶ ἔπραξα. Δὲν εἶναι δὲ ὑπερβολὴ νὰ εἶπω, ὅτι πλεῖστα ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς διτόμου «Κοινοβουλευτικῆς Ἱστορίας» τούτου καὶ ὀλόκληρος ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἐτοιμαζόμενος τρίτος τόμος μὲ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ὁθωνος, προήρχοντο ἐκ τῶν ὑπ'

έμοῦ μελετηθέντων καὶ φωτογραφηθέντων ἐκ τοῦ ἐν λόγῳ Ἄρχείου ἐγγράφων. Ὁ αἰδιδιμος ἀνὴρ μοὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ, ὅτι θὰ ἐμνημόνευε διεξοδικῶς τὰ τῆς συμβολῆς μου εἰς τὴν σύστασιν τῆς «Κοινοβουλευτικῆς Ἱστορίας» του εἰς τὸν ἀναφερόμενον εἰς τὴν Ὀθωνικὴν περίοδον τόμον, ἀλλ' ὁ θάνατος ἀφήρπασε τοῦτον πρὶν ἢ ὀλοκληρώσῃ τὸ πολύτομον, ὡς ἐσχεδιάζεν, ἔργον του. Πάντως ὁ χαράσσων τὰς γραμμὰς ταύτας ἔτυχε μετὰ ταῦτα μεγάλης ἐκτιμήσεως καὶ ὑποστηρίξεως, ὥστε καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης μεγίστην αἰσθάνεται τὴν ὀφειλὴν νὰ ἐκφράσῃ καὶ δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν σεβαστὸν ἄνδρα.

2. Μεταξὺ τῶν πολλῶν φωτοαντιγράφων, τῶν εἰς τὸν αἰδιδιμον Δ η μ. Π ε τ ρ α κ ά κ ο ν ὑπ' ἐμοῦ ἀποσταλέντων, διετήρησα καὶ τὸν κατωτέρω δημοσιεύμενον Κατάλογον Ἐπισκόπων, διαμενόντων ἐν Ἑλλάδι, μετὰ ἡ ἄνευ Ἐπισκοπῆς, κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς Ἐθνεγεργσίας τοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821. Ἡ ἀξία τοῦ Καταλόγου τούτου δὲν ἔγκειται εἰς τὰς ἐν τῇ στήλῃ τῶν «Παρατηρήσεων» ἱστορικὰς σημειώσεις, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὴν γνῶσιν τῶν προσώπων τῶν «ἐντὸς» τῆς κυρίως Ἑλλάδος διαμενόντων μετὰ ἡ ἄνευ Ἐπισκοπῆς, καὶ τῶν «ἐκτός», ἦτοι τῶν ἐξωκλιματικῶν καὶ ἐκ τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ Τουρκικοῦ χώρου προερχομένων καὶ εἰς Ἑλλάδα διὰ διαφόρους λόγους καταφυγόντων. Ὁ Κατάλογος τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος Ἐπισκόπων δημοσιεύεται, ὡς ἀνευρέθη. Πρέπει νὰ ἔχῃ ἀσχοληθῆ τις περὶ τὴν Ἱστορίαν τῶν Ἐπισκοπῶν καὶ Ἐπισκόπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν προ- καὶ μετεπαναστατικὴν περίοδον (1800-1850), διὰ ν' ἀντιληφθῆ τὴν ἀνυπολόγιστον ἀξίαν, ἣν προσλαμβάνει τὸ τρίτομον ἔργον τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρῶην Λήμνου Β α σ ι λ ε ί ο υ Γ. Ἄ τ έ σ η διὰ τὴν γνῶσιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν κατανόησιν τῆς μετὰ ταῦτα ἐξελικτικῆς πορείας, ἐπὶ τὰ βελτίω τοῦ ὄλου Διοικητικοῦ Συστήματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ὑψηλῆς θέσεως, ἣν σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι κατέλαβον οἱ Ἕλληνες Ἱεράρχαι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἐπικρατείᾳ, ἐπ' ἀγαθῶ, ὡς πιστεύω, τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

3. Τὸν Κατάλογον δημοσιεύομεν, ὡς ἔχει καὶ ἀνευρέθη ἐν τοῖς Μυστικοῖς Ἀρχείοις τοῦ Ὀθωνοῦ. Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν τὴν ἣν προσλαμβάνει σπουδαιότητα ὁ Κατάλογος οὗτος, ἀνάγκη νὰ ἐκθέσωμεν ἐν συντομίᾳ τὴν αἰτίαν τῆς συντάξεως, τὰ τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις συνέταξε τοῦτον καὶ τὸν σκοπὸν, εἰς ὃν ἀπέβλεπον οἱ συντάκται τοῦ Καταλόγου. Τὴν ἱστορίαν πάντων τούτων θ' ἀντλήσωμεν ἐκ τοῦ συγχρόνου μάρτυρος καὶ μεγάλου συγγραφέως Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ ἔργου του «Τριακονταετηρίς Ἐκκλησιαστικῆ ἢ Συνταγματικῆ Ἱστορικῶν τῶν ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἐκκλησιαστικῶν συμβεβηκότων (ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1852), διηρημένον εἰς τμήματα τρία» (Τὰ σφωζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα Κωνσταντίνου πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ἐκδιδόντος Σοφοκλέους Κ. τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Ἀθήνησι 1864, τόμ. Β', σ. 97 ἐ.).

4. Ἄμα τῇ ἀφίξει τοῦ Βασιλέως Ὀθωνοῦ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ναυπλίου τῇ 25 Ἰανουαρίου 1833 οἱ Γραμματεῖς τῆς Ἐπικρατείας, ὡς ἐκαλοῦντο τότε οἱ Ὑπουργοί, ἀνέφερον εἰς τὴν Β. Κυβέρνησιν δι' ἐκθέσεων τὰ τῆς Γραμματείας του ἕκαστος. Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἦτο ὁ Ἰάκωβος Ρίζος. Τὴν 16 Φεβρουαρίου 1833 ἀπολύεται ὁ Ρίζος, τὴν δὲ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείαν ἀνέλαβεν ὁ Σπυρίδων Τρικοῦπης, ὁ καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ Οἴκου καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Γραμματεῦς. Τῇ 15 (27) Μαρτίου 1833 διὰ Δ/τος ἢ Ἀντιβασιλεία κατέστησεν Ἐπιτροπὴν, συγκειμένην: α) ἐκ δύο Ἐπισκόπων τοῦ κλίματος τοῦ Πατριαρχείου, καταφυγόντων εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἦτοι τοῦ Ἐλαίας Παῖσιου καὶ τοῦ πρώην Ἀρδαμερίου Ἰγνατίου β) ἐκ τοῦ ἱερομονάχου Θεοκλήτου Φαρμακίδου καὶ γ) ἐκ τεσσάρων λογίων κοσμικῶν, ἦτοι Πανούτσου Νοταρᾶ, ὀγδοηκονταετοῦς εὐπατρίδου ἐκ Κορίνθου, τοῦ Κωνσταντίνου Δ. Σχινᾶ καὶ τοῦ Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου, ἀμφοτέρων συμβούλων τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας. Πρόεδρος δὲ τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς ὠρίσθη

ὁ Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σπυρ. Τρικοῦ-
πης (Ἀριθ. Ἐφημ. Κυβ. ΙΑ', ο. 72, παρὰ Κων. Οἰκονόμου
Β', σ. 98).

5. Ὁ ἱστορήσας τὰ ἔργα τῆς ἑπταμελοῦς ταύτης ἐπὶ τῶν
Ἐκκλησιαστικῶν Ἐπιτροπῆς Κωνσταντῖνος Οἰκονό-
μος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, διέσωσε καὶ τὰ Πρακτικά τῶν Συνε-
δριῶν τῆς Ἐπιτροπῆς. Τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ
ἡμετέρου Καταλόγου Πρακτικῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἔχει οὕτω: «Συ-
νεδρία Δ'. Ἀπριλίου 20, 1833. Ἐν τῇ σημερινῇ Συνεδριάσει,
παρόντων τῶν ἑξ μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλη-
σιαστικῶν Γραμματέως Προεδρεύοντος, ἀνεγνώσθησαν ἀπ' ἀρχῆς
τὰ Πρακτικά καὶ τῶν τριῶν προλαβουσῶν συνεδριάσεων καὶ τροπο-
λογηθέντα, ἐκρίθη εὐλογον νὰ ὑπογραφῶσιν ἀφ' ὅλα τὰ μέλη
τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ὑπεγράφησαν». (Ἐπονται αἱ ὑπογραφαί).
«Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίασιν ἐλήφθη εἰς σκέψιν καὶ τὸ περὶ τοῦ
προσωπικοῦ τῶν ὑπαρχόντων σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἀρχιερέων
καταμετρήσεως γενομένης, εὐρέθησαν πεντήκοντα δύο
Ἀρχιερεῖς ἐν τῷ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, κατὰ τὸν
ἐπισυναπτόμενον ὄνομαστικὸν Κατάλογον. Ἐξ αὐ-
τῶν οἱ μὲν εἴκοσι δύο χειροτονημένοι πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ
Ἀγῶνος παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας καὶ διαμέ-
νοντες ἄχρι τοῦδε εἰς τὰς ἐπαρχίας των, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, οἱ μὲν
εὐρεθέντες ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν τῷ τῆς Ἐπικρα-
τείας, οἱ δὲ ἐλθόντες ἕξωθεν μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν,
καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν τοὺς πρώτους, οἱ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους
τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐνεκρίθη εὐλογον ὁ ὄνομαστικὸς
αὐτῶν Κατάλογος νὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν Κυβέρνησιν μετὰ
ἀνηκούσας περὶ ἐκάστου παρατηρήσεις, καὶ ἐξ αὐτῶν νὰ
συστηθῶσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἰδιαίτερος οἱ ἀξιούστατοι, καὶ εἰς
αὐτὴν ν' ἀνατεθῇ τὸ νὰ καταστήσῃ χρησίμους καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς
Ἐπαναστάσεως ἐλθόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἀρχιερέων, ὅσους
ἐγκρίνει πρὸς τὴν πνευματικὴν τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους διευ-
θύνσιν». (Ἐπονται αἱ ὑπογραφαί). Συνεδρίασις Ε'. Ἀπρι-

λίου 22, 1833. «'Εν τῇ σημερινῇ Συνεδριάσει, παρόντων, παρεκτὸς τοῦ Φαρμακίδου νοσοῦντος, τῶν πέντε μελῶν τῆς 'Επιτροπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Γραμματέως Προεδρεύοντος, ἀνεγνώσθη ὁ ὄνομαστικὸς Κατάλογος τῶν ἐντὸς τοῦ Βασιλείου τῆς 'Ελλάδος 'Αρχιερέων μὲ τὰς ἀνηκούσας παρὰ τῆς ἡσείας περὶ ἐκάστου, αἵτινες καὶ ἐνεκρίθησαν». ('Επονται αἱ ὑπογραφαί). 'Εν τῇ Ζ' Συνεδριάσει (26 'Απριλίου 1833) τῆς 'Επιτροπῆς «ἀνεγνώσθη καὶ αὖθις ὁ ὄνομαστικὸς Κατάλογος τῶν ἐντὸς τοῦ Βασιλείου τῆς 'Ελλάδος 'Αρχιερέων καὶ ἐνεκρίθη». 'Εν δὲ τῇ ΙΑ' Συνεδριάσει τῆς 'Επιτροπῆς (2 Μαΐου 1833), μεταξὺ ἄλλων, ἀναφέρονται καὶ ταῦτα: «'Ανεγνώσθη τὸ Β' μέρος τῶν Πρακτικῶν τῆς Δ' Συνεδριάσεως καὶ ἐνεκρίθη, ὥστε οἱ κανονικῶς πρὶν τῆς 'Επαναστάσεως παρὰ τῆς ἐν Κων/πόλει 'Εκκλησίας διωρισμένοι 'Αρχιερεῖς εἰς τὰς διαφόρους τῆς 'Ελλάδος ἐπαρχίας νὰ διαμεῖνωσιν ἐν ἐνεργείᾳ· ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ μεταθέσῃ ἐξ αὐτῶν ὅσους καὶ ὅπως ἐγκρίνη διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν συμφωνοτέραν τῶν ἐπαρχιῶν τῆς 'Ελλάδος πολιτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς διαίρεσιν. 'Ενεκρίθη».

6. 'Εν τῇ 'Εκθέσει τῆς πρὸς τὸν Βασιλέα ἢ 'Επιτροπῇ «περὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας...», ἀναφέρει καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα τὸ θέμα ἡμῶν, λέγουσα ταῦτα: «Τοιοῦτοι ἐκκλησιαστικοὶ Τοποτηρηταὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν 'Ελλάδα κατὰ τὸ παρὸν περὶ τοὺς εἰκόσιν, ὅχι μόνον 'Αρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἱερομόναχοι καὶ πρεσβύτεροι, καρπούμενοι τὰ εἰσοδήματα τῆς 'Επισκοπῆς των. 'Αλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔχουν πλέον τὴν δύναμιν νὰ τὰ ἀπαιτοῦν, καθὼς πρότερον, καταντοῦν τυχηρὰ καὶ ὅλως διόλου ἀπροσδιόριστα». 'Ανωτέρω προηγῆθη καὶ ἡ παράγραφος: «'Εν διαστήματι τῆς 'Επαναστάσεως πολλαὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς 'Ελλάδος ἐστερήθησαν τοὺς 'Αρχιερεῖς των, θυσιασθέντας τοὺς περισσοτέρους εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος ἀγῶνας· διάφοροι ἐν τοσοῦτῳ 'Αρχιερεῖς τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους τελούντων τόπων καταφυγόντες εἰς τὴν 'Ελλάδα, διέμενον ἀπρακτοῦντες καὶ πενόμενοι. Τοῦ-

το συνιδούσα ἡ Βουλὴ τῆς Β' Περιόδου, ἐνέκρινε μὲν νὰ διορισθοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς οὗτοι εἰς τὰς χηρευούσας ἐπαρχίας, δὲν τοὺς ὠνόμασεν ὅμως, ἐν ὅσῳ ἡ τύχη τοῦ τόπου ἦτον ἀμφιβόρεπτης, εἰμὴ ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητὰς, φυλάττοντας τὸν τίτλον τῆς ὁποίας εἶχον πρὸ τούτου ἐπαρχίας» (Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, μν. ἔ. τ. Β', σ. 133).

7. Ποῖος δ' ἦτο ὁ σκοπὸς τῆς συντάξεως καὶ ὑποβολῆς τοῦ Καταλόγου τῶν Ἐπισκόπων; Ἡ χάριν τῶν ζώντων κανονικῶν Ἀρχιερέων τακτοποίησις ἀπὸ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, τῇ εἰσηγήσει καὶ γνωματεύσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἡ ἐκ τῶν παρεπιδημούντων προσφύγων κατ' οἰκονομίαν διάθεσις καὶ ἐκ τούτων οὐχὶ πάντων, ἀλλὰ τῶν ἀρίστων καὶ μάλιστα τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος πολλὰ προσενεγκόντων καὶ ἡρωϊσμὸν καὶ φιλοπατρίαν ἐπιδειξαμένων. Ἀλλ' ὁ χῶρος τῆς ἄρτι νεοσυσταθείσης Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας ἦτο πολὺ μικρὸς διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πολλῶν δεκάδων Ἀρχιερέων, τῶν ἀναφερομένων ἐν τῷ Καταλόγῳ, τῶν μὴ ἐχόντων Ἐπισκοπὰς. Διὸ καὶ ἡ Κυβέρνησις καθώρισε μὲν, συνωδὰ καὶ τῇ πολιτικῇ διαιρέσει εἰς δέκα Νομοὺς, ὅπως καὶ αἱ τοῦ Βασιλείου μόνιμοι καὶ διαρκεῖς Ἐπισκοπαὶ εἶναι ἰσάριθμοι πρὸς τοὺς Νομοὺς, ἦτοι δέκα. Ἀλλὰ πρὸς τακτοποίησιν τῶν τε «ἐντὸς» ἀνευ Ἐπισκοπῆς διατελούντων καὶ ἐκ τῶν «ἐκτὸς» παρεπιδημούντων καὶ μὴ δυναμένων πλέον νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς προτέρας αὐτῶν ἐπαρχίας, καθωρίσθησαν προσωρινῶς τες σαράκοντα Ἐπισκοπαί, ἦτοι ἰσάριθμοι πρὸς τὰς ὀρισθείσας ἐπαρχίας. Οὕτω πως οἱ διορισθησόμενοι Ἀρχιερεῖς, τες σαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, ὠρίσθη ὅπως ποιμαίνωσιν, ἕκαστος τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, ἐφ' ὅσον ζῶσι. Μετὰ τὸν θάνατον δ' ἐκάστου, ἡ ἐπαρχία τοῦ ἐκδημοῦντος Ἀρχιερέως ἔπρεπε νὰ συγχωνευθῇ τῇ μόνιμῳ τοῦ Νομοῦ Ἐπισκοπῇ, ὥστε ἐν τέλει, συγχωνευομένων τῶν ὑπεραριθμῶν, νὰ παραμείνωσιν αἱ Ἐπισκοπαὶ δέκα. (Β. Δ. τῆς 20 Ν/βρίου 1833. Ἐφ. Κυβ. ἀριθ. 38, σ. 266).

8. Διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 21 Ν/βρίου 1833 Β. Δ/τος (Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 38, σ. 287) «Περὶ διορισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἐπισκοπῶν τοῦ Βασιλείου» διωρίσθησαν καὶ οἱ τεσσαράκοντα Ἐπίσκοποι, ἰσότιμοι κατὰ πάντα, μὲ μόνην ἐξαιρέσιν τὴν διατήρησιν τοῦ τίτλου τοῦ Μητροπολίτου ὑπὸ τῶν φερόντων καὶ πρότερον τὸν τίτλον τοῦτον Ἐπισκόπων. Χάριν δὲ τῶν ἀναγνωστῶν καὶ διὰ τὴν εὐχερῆ ἐνημέρωσιν τῶν φιλομαθῶν, θεωροῦμεν σκόπιμον νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα τὸ πολὺ συζητηθὲν καὶ αὐστηρῶς κριθέν ὑπὸ τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων (ἐνθ' ἀν. Β', σ. 221 ἐ.) σχετικὸν Διάταγμα.

Διάταγμα

Περὶ διορισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ
τῶν Ἐπισκοπῶν τοῦ Βασιλείου.

«Ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν:

Α'. Πρὸς πνευματικὴν ἐπιστασίαν καὶ διεύθυνσιν τῶν διὰ τοῦ ὑπὸ τὴν χθεσινήν ἡμερομηνίαν ἐκδοθέντος ἡμετέρου Διατάγματος προσωρινῶς διαιρεθεισῶν Ἐπισκοπῶν τοῦ ἡμετέρου Κράτους, διορίζονται οἱ ἐξῆς Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι.

1. Κορινθίας, ὁ μέχρι τοῦδε Κορίνθου Σ. Μητροπολίτης κ. Κύριλλος.
2. Ἀργολίδος, ὁ πρῶην Λαρίσσης Σ. Μητροπολίτης κ. Κύριλλος.
3. Ἰδρας, ὁ μέχρι τοῦδε Αἰγίνης Σ. Μητροπολίτης κ. Γεράσιμος.
4. Ἀχαΐας, ὁ πρῶην Πατρῶν Σ. Ἐπίσκοπος κ. Μελέτιος.
5. Ἡλείας, ὁ μέχρι τοῦδε Δαμαλῶν Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἰωνᾶς.
6. Αἰγιαλείας, ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Εὐδοκιάδος κ. Γρηγόριος.
7. Κυναίθης, ὁ πρῶην Μοσχονησίων Σ. Ἐπίσκοπος κ. Βαρθολομαῖος.

8. Τριφυλίας, ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Παῖσιος.
9. Μεσσήνης, ὁ μέχρι τοῦδε Ἀνδρούσης Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἰωσήφ.
10. Μεθώνης, ὁ πρῶν Σηλυβρίας Σ. Μητροπολίτης κ. Μακάριος.
11. Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως, ὁ διὰ τοῦ ἀπὸ 8 (20) Σεπτεμβρίου ἡμετέρου Διατάγματος διορισθεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τεγεάτιδος καὶ Μαντινείας Σ. Μητροπολίτης πρῶν Τριπόλεως καὶ Ἀμυκλῶν κ. Διονύσιος.
12. Κυνουρίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ Σ. Μητροπολίτης κ. Διονύσιος.
13. Ἐρυμανθίας, ὁ πρῶν Ἀρδαμερίου Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἰγνάτιος.
14. Γορτύνης, ὁ πρῶν Παραμυθίας Σ. Ἐπίσκοπος κ. Προκόπιος.
15. Λακεδαίμονος, ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως κ. Δανιήλ.
16. Σελλασίας, ὁ μέχρι τοῦδε Βρεσθένης Σ. Ἐπίσκοπος κ. Θεοδώρητος.
17. Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, ὁ μέχρι τοῦδε Παραναξίας Σ. Μητροπολίτης κ. Ἱερόθεος.
18. Γυθείου, ὁ μέχρι τοῦδε Καρυουπόλεως Σ. Ἐπίσκοπος κ. Κύριλλος.
19. Ἀσίνης, ὁ μέχρι τοῦδε Λαγίας Σ. Ἐπίσκοπος κ. Μακάριος.
20. Οἰτύλου, ὁ μέχρι τοῦδε Μαΐνης Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἰωσήφ.
21. Ζυγοῦ, ὁ μέχρι τοῦδε Πλάτσης Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἀνθιμος.
22. Καρδαμύλης, ὁ μέχρι τοῦδε Μηλέας Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἰωαννίκιος.
23. Ἀκαρνανίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ναυπάκτου καὶ Μεσολογγίου Σ. Μητροπολίτης κ. Πορφύριος.
24. Καλλιδρόμης, ὁ μέχρι τοῦδε Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων Σ. Ἐπίσκοπος κ. Δοσίθεος.
25. Φωκίδος, ὁ μέχρι τοῦδε Καρύστου Σ. Ἐπίσκοπος κ. Νεόφυτος.
26. Φθιώτιδος, ὁ μέχρι τοῦδε Εὐρίπου Σ. Μητροπολίτης κ. Ἰάκωβος.

27. Λοκρίδος, ὁ πρῶν Ἀγκύρας Σ. Μητροπολίτης κ. Ἀγαθάγγελος.
28. Ἀττικῆς, ὁ μέχρι τοῦδε Ταλαντίου Σ. Ἐπίσκοπος κ. Νεόφυτος.
29. Βοιωτίας, ὁ μέχρι τοῦδε Θηβῶν Σ. Μητροπολίτης κ. Παΐσιος.
30. Αἰγίνης, ὁ πρῶν Ἐλασσῶνος Σ. Μητροπολίτης κ. Σαμουήλ.
31. Εὐβοίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας Σ. Μητροπολίτης κ. Ἀνθιμος.
32. Καρυστίας, ὁ πρῶν Χίου Σ. Μητροπολίτης κ. Δανιήλ.
33. Σκοπέλου, ὁ μέχρι τοῦδε Σ. Ἐπίσκοπος αὐτῆς κ. Εὐγένιος.
34. Σκύρου, ὁ μέχρι τοῦδε Σ. Ἐπίσκοπος αὐτῆς κ. Γρηγόριος.
35. Κυκλάδων, ὁ πρῶν Ἡλιουπόλεως Σ. Ἐπίσκοπος κ. Ἀνθιμος.
36. Ἀνδρου, ὁ μέχρι τοῦδε Ἀνδρου καὶ Σύρας Σ. Μητροπολίτης κ. Διονύσιος.
37. Κύθνου κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Τζίας καὶ Θερμίων Σ. Μητροπολίτης κ. Νικόδημος.
38. Μήλου κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Σίφνου Σ. Μητροπολίτης κ. Καλλίνικος.
39. Θήρας κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Σαντορίνης Σ. Μητροπολίτης κ. Ζαχαρίας.
40. Νάξου κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Τήνου Σ. Μητροπολίτης κ. Γαβριήλ.

Β'. Ἐκαστος τῶν κατὰ τὸ Α' ἄρθρον διοριζομένων Ἀρχιερέων ὀφείλει νὰ δώσῃ πρὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεώς του, ἐὰν δὲν ἔδωκεν εἰσέτι, τὸν ὄρκον τῆς πίστεως, ἐνώπιον τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας, ἢ ἐνώπιον τοῦ Νομάρχου, τὸν ὁποῖον ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ διορίσει ὁ ἴδιος· ἐκτὸς δὲ τούτου, καὶ ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἢ τοῦ Ἀρχιερέως, εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελεν ἀνατεθῆ παρ' αὐτῆς ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, τὸν ἐξῆς ὄρκον· «Ὁμνύω ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἐμπιστευθέντων μοι χρεῶν, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς βασιλικὰς διαταγὰς, καὶ ὑποταγὴν εἰς τὴν παρὰ τοῦ Βασιλέως διωρισμένην

Ἱερὰν Σύνοδον, ὡς ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τοῦ βασιλείου».

Περὶ δὲ τῶν ὀρκοδοσιῶν τούτων θέλουν συνταχθῆ πρωτόκολλα, ἐξ ὧν τὸ μὲν περὶ τῆς πρὸς τὸν Βασιλέα πίστεως θέλει κατατεθῆ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, τὸ δὲ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς Συνόδου.

Γ'. Ὅσοι τῶν σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων ἔφερον μέχρι τοῦδε τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου, θέλουν τὸν διατηρήσει καὶ εἰς τὸ ἐξῆς.

Δ'. Τὰ καθήκοντα τῶν σεβασμιωτάτων Ἐπισκόπων θέλουν προσδιορισθῆ δι' ἰδιαιτέρου Διατάγματος.

Ε'. Ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας θέλει γνωστοποιήσῃ εἰς ἕκαστον τῶν εἰς τὸ Α' ἄρθρον ἀναφερομένων Ἀρχιερέων τὸν διορισμὸν του, ἐκτελῶν καὶ δημοσιεύων καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 21 Νοεμβρίου (3 Δεκεμβρίου) 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως ἡ Ἀντιβασιλεία.

Ὁ κόμης Ἀρμανσπέργ, πρόεδρος. Μάουρερ. Ἐἰδέκ.

Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας Κ. Δ. Σχινᾶς».

9. Πα ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς: Οὔτε τὴν πρόθεσιν ἔχομεν, ἀλλ' οὔτε συνάδει καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ εὐρεθέντος Καταλόγου τῶν Ἐπισκόπων, ὅπως ἀνακρίνωμεν καὶ ἀναλύσωμεν τὸ περισπούδαστον ὡς ἄνω Διάταγμα. Τὴν αὐστηρὰν ἐπίκρισιν δι' ἀναλύσεως τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐν λόγῳ Διατάγματος, εὕρισκει ὁ βουλόμενος παρὰ Κων/τίνας Οἰκονόμῳ τῷ ἐξ Οἰκονόμων, ἐνθ' ἀν. Β', σ. 221/8. Ἡμεῖς ἀρκούμεθα νὰ ἐπισημάνωμεν τὰ ἐξῆς σημεῖα: α. Τὴν διὰ τοῦ Διατάγματος γε-

νομένην ἀναδιάρθρωσιν τῶν ὁρίων τῶν Ἐπισκοπῶν διὰ προσθα-
 φαιρέσεων, ἐπεκτάσεων, μειώσεων καὶ διασχίσεων τῶν ὁρίων
 τῶν ὑφισταμένων πρότερον ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι Ἐπισκοπῶν μετὰ
 τῶν Νήσων. β. Τὰς λόγῳ τῶν περιστάσεων καὶ οἰκονομίας τῶν
 ἄνευ ἐπαρχίας τελούντων Ἐπισκόπων γενομένας ἀντικανονικὰς
 τοποθετήσεις, μεταθέσεις, ἀνακατατάξεις καὶ διορισμούς, ὡς καὶ
 Τοποτηρητείας, ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς προσωρινότητος. γ. Τὰ
 ἐκ τοῦ δημοσιευομένου Καταλόγου παραλειφθέντα πρὸς διορι-
 σμὸν ὀνόματα Ἐπισκόπων. Οἱ μὴ μνημονευόμενοι ἐν τῷ Διατά-
 γματι «Περὶ διορισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ἐπισκόπων τοῦ Βα-
 σιλείου» τῆς 21 Ν/βρίου 1833, εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἐκ τῶν ἐν Ἑλλά-
 δι μὲν διαμενόντων, μὴ ἐχόντων ὅμως Ἐπισκοπὰς, οἱ: 1. Ὁ
 πρῶην Σάμου Κ Ὑ ρ ι λ λ ο ς. 2. Ὁ πρῶην Μενδενίτζης Γ ρ η γ ὀ ρ
 ρ ι ο ς. 3. Ὁ πρῶην Σταγῶν Δ ι ο ν ὺ σ ι ο ς. 4. Ὁ πρῶην Ζαρνά-
 τας Γ α β ρ ι ῆ λ. 5. Ὁ πρῶην Βιδύνης Π α ῖ σ ι ο ς. 6. Ὁ πρῶην
 Βελιγραδίου Ἀ ν θ ι μ ο ς. 7. Ὁ πρῶην Βάρνης Φ ι λ ὀ θ ε ο ς. 8.
 Ὁ πρῶην Βιζύης Ἰ ω ἄ σ α φ. 9. Ὁ πρῶην Ρόδου Π α ῖ σ ι ο ς.
 Ἐκ δὲ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων, τῶν κατεχόντων ἐπισκοπικὴν
 θέσιν, παρελείφθη ὁ Ἄνδρου Σ ε ρ α φ ε ῖ μ. Τὴν αἰτίαν τῆς παρα-
 λείψεως τῶν Ἐπισκόπων τούτων, εὕρισκει τις ἐν τῇ κατωτέρῳ
 δημοσιευομένῃ συντόμῳ προσωπογραφία ἐκάστου.

10. Εἶναι περιττὸν πλέον νὰ καταχωρίσωμεν πλείονα ἐκ τοῦ
 περιφήμου ἱστορικοῦ ἔργου τοῦ Κ ω ν. Ο ἰ κ ο ν ὀ μ ο υ τοῦ ἐξ
 Ο ἰ κ ο ν ὀ μ ω ν πρὸς σχηματισμὸν γνώμης περὶ τῆς ἀξίας
 τοῦ ἀνευρεθέντος καὶ δημοσιευομένου νῦν Πίνακος ἢ Καταλόγου
 τῶν Ἀρχιερέων τῶν «ἐντὸς καὶ τῶν ἐκτὸς» τῆς ἐλευθέρας Ἑλλά-
 δος προερχομένων, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ Ἑλληνικῇ Ἐπικρα-
 τεῖᾳ βιούντων, περὶ ὧν πάντων ἡ συσταθεῖσα ἐπὶ τῶν Ἐκκλησια-
 στικῶν Ἐπιτροπῇ ἀνέλαβε, κατατοπίζουσα τὴν μετεπαναστατι-
 κὴν Κυβέρνησιν, νὰ εἰσηγηθῇ εἰς αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν Βασι-
 λέα τὰ ὅσα ἔκρινε πρέποντα. Τὰ μνημονευόμενα ἐν τῷ Καταλόγῳ
 πρόσωπα τῶν Ἀρχιερέων καὶ αἱ περὶ ἐκάστου περιληπτικαὶ ἐν
 τῇ στήλῃ τῶν Παρατηρήσεων σημειώσεις, ἠλέγχθησαν ὑφ' ἡμῶν

ἐπισταμένως. Διὰ τὴν ἱστορίαν ἐκάστου Ἐπισκόπου, μετὰ τῶν συμπληρωματικῶν καὶ πολλάκις διορθωτικῶν παρατηρήσεων, τῶν ἐν τῷ Καταλόγῳ σημειουμένων, πολλὰ ὀφείλομεν εἰς τὸν Σεβαστὸν ἐμοὶ καὶ παλαιὸν φίλον καὶ συνεργάτην ἐν τῇ τακτοποιήσει τῶν Ἀρχείων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην πρ. Λήμονου Βασίλειον Ἀτέον, ὃν καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης εὐχαριστοῦμεν.

Π Ι Ν Α Κ Α

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΕΛΛΑΔΙ ΜΕΝ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΜΗ ΕΧΟΝΤΕΣ ΔΕ ΕΠΙΣΚΟΠΙΑΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ

Ἄριθ.	Ὄνομα	Προτέρα θέσις	ἐντός ἢ ἐκτός	Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς
1.	Πρόφην Ἡλείας Ἴ ω ν ᾱ ς	Δαμαλῶν	ἐντός	Ἀπὸ τοῦ 1801 ἐγκατεστημένος εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Δαμαλῶν ἔλαβε μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, κατὰ δὲ τὸ 1833 ἐμίμεινε χωρὶς ἐπισκοπῆν.
2.	Πρόφην Σάμου Κ ὕ ρ ι λ λ ο ς	Σάμου	ἐκτός	Ἀπομεινάσσης τῆς Σάμου εἰς τὸ Τουρκικὸν Κράτος, ἐμετανάστευσε (;) καὶ οὗτος μετὰ τῶν λοιπῶν Σαμίων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας πολέμου, ἔλαβεν ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα.
3.	Πρόφην Μεθώνης Μ α κ ᾶ ρ ι ο ς	Σηλυβρίας	ἐκτός	Φυγὼν ἐκ Κων/πόλεως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπαναστάσεως ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὸ 1831. Ἐγκατασταθεὶς δὲ κατὰ τὸ 1833 εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Μεθώνης, παρητήθη ἐσχάτως ἀπ' αὐτῆς.
4.	Πρόφην Μενδενίτζης Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ς	Μενδενίτζης	ἐντός	Πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως παραιτηθεὶς τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1828 ἀπὸ τῆς πατρίδος του Ἰθάκης καὶ διωρίσθη Τοποτηρητῆς Σάλωνος. Ἦδη δὲ μένει ἐκτός Ἐπισκοπῆς.
5.	Πρόφην Γορτύνης Π ρ ο κ ὄ π ι ο ς	Παραμυθίας	ἐκτός	Ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1830. Ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Γορτύνης καὶ παρητήθη.
6.	Πρόφην Καρδαμύλης Ἴ ω α ν ν ῖ κ ι ο ς	Μηλέας	ἐντός	Χειροτονηθεὶς ἐσχάτως Ἐπίσκοπος Μηλέας ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Καρδαμύλης κατὰ τὸ 1833 καὶ μετὰ ταῦτα παρητήθη.
7.	Πρόφην Σταγῶν Δ ι ο ν ὄ σ ι ο ς	Σταγῶν	ἐκτός	Παραιτηθεὶς τῆς Ἐπισκοπῆς του ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1835.
8.	Πρόφην Ζαρνάτας Γ α β ρ ι ῆ λ	Ζαρνάτας	ἐντός	Ἐξώσθη τῆς Ἐπισκοπῆς του κατὰ τὸ 1833, ὡς χειροτονήσας Ἀρχιερεὶς ἐν τῇ Μάνῃ.
9.	Πρόφην Βιδύνης Π α ῖ σ ι ο ς	Βιδύνης	ἐκτός	Ἀμφότεροι ἐφησυχάζοντες εἰς Σίφνον.
10.	Πρόφην Βελιγραδίου Ἄ ν θ ι μ ο ς	Βελιγράδιον	»	
11.	Πρόφην Βάρνης Φ ι λ ὄ θ ε ο ς	Βάρνας	»	
12.	Πρόφην Βιζύνης Ἴ ω ᾶ σ α φ	Βιζύνης	»	
13.	Ρόδου Π α ῖ σ ι ο ς	Ῥόδου	»	Καὶ οἱ τρεῖς ἐφησυχάζοντες εἰς Ἄνδρον, ἀλλ' ὁ τελευταῖος (ἀριθ. 13) ὑπεβλήθη εἰς ποινὴν ὑπὸ τῆς ἐν Κ/πόλει Ἐκκλησίας, ὡς παρακούσας αὐτῆς καὶ προσφυγῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1836.

Π Ι Ν Α Ξ Β'.

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΕΛΛΑΔΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΟΙ ΚΑΤΕΧΟΝΤΕΣ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΝ ΘΕΣΙΝ

Ἄρ.	Όνομα	Ἐνεστῶσα θέσις	Προτέρα θέσις	ἐντὸς ἢ ἐκτὸς	Παρατηρήσεις
1.	Διονύσιος	Κυνουρίας	Ῥέοντος	ἐντὸς	"Απαντες (ἀριθ. 1-10) οὗτοι οἱ Ἀρχιερεῖς ἐγκατεστημένοι εἰς τὰς Ἐπισκοπὰς των πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως κατὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν τάξιν, ἔλαβον μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας Ἀγῶνα.
2.	Ἰωσήφ	Μεσσήνης	Ἀνδρούσης	"	
3.	Θεοδῶρητος	Σελασσίας	Βρεσθῆνης	"	
4.	Νεόφυτος	Ἀττικῆς	Ταλαντίου	"	
5.	Παῖσιος	Βοιωτίας	Θηβῶν	"	
6.	Νεόφυτος	Ἀκαρνανίας	Ἄρτης	"	
7.	Πορφύριος	Φωκίδος	Καρύστου	"	
8.	Δοσίθεος	Καλλιδρόμης	Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων	"	
9.	Γεράσιμος	Ἰδρας	Αἰγίνης καὶ Ἰδρας	"	Οὗτοι ἦσαν μὲν ἐγκατεστημένοι πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὰς Ἐπισκοπὰς των, ἀλλ' ἐφησυχάζοντες δὲν ἔλαβον ἐνεργητικὸν μέρος εἰς τὸν Ἀγῶνα. Ἐγκατεστημένος εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, εὐρέθη ἐν τῇ Ἐπαναστάσει ἀπὸν εἰς Κ/πολιν, ὅπου διέμεινε μέχρι τοῦ 1830, ὅτε ἐπέστρεψεν αὐθις εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του.
10.	Ἰερόθεος	Ἐπιδαύρου - Λιμηρᾶς	Παροναξίας	"	
11.	Μακάριος	Ἀσίνης	Λαγίας	"	
12.	Κύριλλος	Γυθείου	Καρουπόλεως	"	
13.	Ζαχαρίας	Θήρας	Σαντορίνης	"	
14.	Νικόδημος	Κύθνου	Τζέας	"	
15.	Εὐγένιος	Σκοπέλου	Σκιάθου	"	
16.	Καλλίνικος	Μήλου	Σίφνου	"	Ἐπίσκοπος Θεσ/κῆς. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τῆς Κασσάνδρας, ὅπου ἔλαβε μέρος εἰς τὸν Ἀγῶνα, κατέλιπε τὴν Ἐπισκοπὴν του καὶ προσέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1821.
17.	Ἰγνάτιος	Γορτύνης	Ἀρδαμυρίων	ἐκτὸς	
18.	Δανιὴλ	Λακεδαίμονος	Χαριουπόλεως	ἐντὸς	Τὸ 1822 ἐχειροτονήθη παρὰ τοὺς τύπους ἀπὸ τὸν Λακεδαιμονίας, ἐπὶ ψιλῶ ὀνόματι Ἐπίσκοπος.
19.	Κύριλλος	Ἀργολίδος	Λαρίσης	ἐκτὸς	
20.	Διονύσιος	Μαντινείας	Τριπολιτζᾶς	ἐντὸς	Ἐξέσθη ἀπὸ τὴν Τριπολιτζᾶν κατὰ τὸ 1819 καὶ ἔμεινεν εἰς Κ/πολιν χωρὶς Ἐπισκοπὴν, κατὰ δὲ τὸ 1823 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.
21.	Παῖσιος	Τριφυλίας	Ἐλαίας	ἐκτὸς (Ἐν τῇ Ἀσίᾳ)	

Ἦτο εἰς τὴν Ἐφεσον Ἐπίσκοπος ἐπὶ ψιλῶ ὀνόματι. Ἐν τῇ Ἐπαναστάσει κατέφυγεν εἰς Κύθηρα, κακεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1825.

Π Ι Ν Α Ξ Β'.

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΕΛΛΑΔΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΟΙ ΚΑΤΕΧΟΝΤΕΣ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΝ ΘΕΣΙΝ

Ἄρ.	Ὄνομα	Ἐνεστῶσα θέσις	Προτέρα θέσις	ἐντὸς ἢ ἐκτὸς	Π α ρ α τ η ρ ῆ σ ε ι ς
22.	Β α ρ θ ο λ ο μ α ῖ ο ς	Κυναίθης	Μοσχονησίων	ἐκτὸς	Ἐφυγεν ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν του εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅτε ἀπὸ ἐπιδρομῆν τῶν Τούρκων κατεστράφη ἡ πόλις Μοσχονησίων καὶ κατέφυγεν εἰς τὰ Κύθηρα. Κατὰ τὸ 1824 ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα.
23.	Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ς	Αἰγιαλείας	Ἐβδοκιάδος	»	Ἐπίσκοπος ἐπὶ ψιλῶ ὀνόματι εἰς τὴν Κ/πολιν. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1823.
24.	Δ α ν ι ἦ λ	Καρυστίας	Χίου	»	Λαβὼν ἐνεργητικὸν μέρος εἰς τὴν κατὰ τῆς Χίου ἐκστρατείαν κατὰ τὸ 1817, διεσώθη μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκστρατείας ἐκείνης κατὰ τὸ 1828 εἰς τὴν Ἑλλάδα.
25.	Ἰ ά κ ω β ο ς	Φθιώτιδος	Ἐυρίπου	»	Κατὰ τὸ 1825 ἀποκατέστη Ἐπίσκοπος Ἐυρίπου. Συμπαλαληφθείσης δὲ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα τῆς νῆσου ἐκείνης, ἔμεινε καὶ ὁ Ἐπίσκοπος.
26.	Ἄ γ α θ ά γ γ ε λ ο ς	Λοκρίδος	Θηβῶν	ἐντὸς	Κατὰ τὸ 1827, ὅτε αἱ Θῆβαι κατείχοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐστάλη ἀπὸ τὴν Κ/πολιν Ἐπίσκοπος.
27.	Ἄ ν θ ι μ ο ς	Κυκλάδων	Ἐλιουπόλεως	ἐκτὸς (ἐν τῇ Ἀσίᾳ)	Καταλιπὼν τὴν Ἐπισκοπὴν του ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ἐπαναστάσεως, ἦλθεν εἰς Σπέτσας. Ἐκεῖθεν μετ' οὐ πολὺ μετέβη εἰς Κύθηρα, καὶ κατὰ τὸ 1828, μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Κυβερνήτου, εἰς τὴν Ἑλλάδα.
28.	Μ ε λ έ τ ι ο ς	Ἀχαΐας	Πατρῶν	ἐκτὸς	Παραιτηθεὶς τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1828.
29.	Σ ε ρ α φ ε ῖ μ	Ἄνδρου	Σμύρνης	ἐκτὸς	Γνωστὰ τὰ αἴτια τῆς εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα προσφυγῆς του.
30.	Σ α μ ο υ ἦ λ	Αἰγίνης	Ἐλασσῶνας	»	Ἐυρέθη εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅτε κατείχοντο ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ὀθωμανῶν, διέμεινε οὕτως ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ 1833.

Α'

ΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ

1. Ἴων ἄς Κωνσταντινίδης. Ἐγεννήθη ἐν Κορίνθῳ τὸ 1764, κατ' ἄλλην δὲ πληροφορίαν ἐν Σουδανοῖς Καλαβρύτων. Τὸ 1801 ἐξελέγη βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Κορινθίας Ζαχαρίου τοῦ Β' (1783-1819) ὑπὸ τὸν τίτλον «Δαμαλῶν καὶ Πεδιάδος», ὃν διετήρησε μέχρι τοῦ 1833, ὅτε ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἡλείας. Παραίτηθεὶς τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως ἀποσυρόμενος εἰς τὴν ἐν Σκιαθῶ Ἱ. Μονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, διέλθῃ αὐτόθι τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του (Βασ. Ἀτέση, Μητροπολίτου πρ. Λήμονου, Ἡ παραίτησις τοῦ Ἡλείας Ἴων ἄ, «Ἐκκλησία» 1935, σ. 83/5). Ἐν τούτοις τὸ σχέδιόν του φαίνεται μὴ πραγματοποιήσας, διότι κατὰ τὰ ἔτη 1834-39 καὶ 1842-48 ἐμφανίζεται τακτικὸν μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀναπληρωματικὸν δὲ μέλος κατὰ τὰ ἔτη 1839-42 (Πβλ. Ἀτέση, Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1833-1900 διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1958, σ. 6-13). Ἐχρημάτισε Δ/ντῆς ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν (1825/30), διαδεχθεὶς τὸν Ἀνδρούσης Ἰωσήφ. Ἐπὶ Καποδιστρίου διωρίσθη διὰ Δ/τος ὑπὸ ἡμερομηνίαν 23 Ἰαν. 1828 μέλος Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τὸ 1854 ἐννενηκοντούτης. Ἐνθερμος πατριώτης, δραστήριος ἀγωνιστής, γενναῖος ὑπερασπιστής τῶν Ἐλευθεριῶν τοῦ δουλεύοντος ἔθνους, ὑπέρμαχος διαρρυθμίσεως τῶν κακῶς ἐχόντων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, μέλος πολλῶν Ἐπιτροπῶν, ἀνὴρ τὰ μάλιστα ἀξιόλογος. Βιβλιογρ.: Μητροπολίτου πρ. Λήμονου Βασιλίου Ἀτέση, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, τόμ. Α' (1948), σ. 207/8 καὶ 161/2. Ἄρθρ. Νικ. Λ. Φοροπούλου, ἐν Θρησκ. καὶ Ἠθικ. Ἐγκυκλ., τ. 7, 102, ἐνθα καὶ βιβλιογρ.

2. Κύριλλος Ἀγραφιώτης, Ἐπίσκοπος Σάμου (1815-1834;). Μετέσχε τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος ἐν Σάμῳ. Ἴσως διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐκηρύχθη ἔκπτωτος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγετο ἡ Σάμος. Κατέφυγεν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ἐχρημάτισε συνοδικὸς κατὰ τὰ ἔτη 1845-1850. Εἰς τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἧς καθηρέθη ὁ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας Ἱεροθέος (1841/47), φέρουσιν ἡμερομηνίαν 8 Ἀπριλίου 1847, φέρεται ὑπογράψας δεύτερος μετὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου Νεόφυτον Εὐβοίας καὶ δὴ καὶ ὡς «πρώην Σάμου». (Ἔρα Δημ. Πετρακάκου, Νομοκανονικαὶ ἐνασχολήσεις, Ἀθήναι 1943, σ. 108. Αὐτόθι καὶ πλείονα ἐγγράφα ἀναφερόμενα εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Ἱεροθέου. Πρβλ. Μητροπ. Βασιλ. Ἀτέση, μν. ἔ., τ. Α', 30-34. Ἐμμ. Ι. Κωνσταντινίδου, ἐν Θρησκ. καὶ Ἠθικ. Ἐγκυκλ., τ. 10, 1141/44; ἄρθρ. «Σάμου καὶ Ἰκαρίας Μητρόπολις». Ἐνταῦθα καὶ βιβλιογραφία.) Πότε καὶ ποῦ ἐγεννήθη ἄγνωστον. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Φεβρουαρίου 1850, συνοδικὸς ὢν (Βασιλ. Ἀτέση, Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1833-1900 διατελέσαντες συνοδικοί..., σ. 12-13).

3. Μακάριος. Ἡ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ὡς παρατήρησις δὲν φαίνεται ὀρθῆ κατὰ τοὺς ἐρευνητάς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα κατέφυγεν οὐχὶ ἐκ Κων/πόλεως, ἀλλ' ἐκ Ῥωσσίας καὶ οὐχὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀλλὰ περὶ τὸ 1831. Εἰς Ῥωσίαν δὲ κατέφυγε μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἐχρημάτισε προηγουμένως Μητροπολίτης Σηλυβρίας. Ἀμα τῇ καθόδῳ του εἰς Ἑλλάδα ἤλθε καὶ κατόκησεν εἰς τὴν νῆσον Νάξον μέχρι τοῦ 1833, ὅτε καὶ διωρίσθη Ἐπίσκοπος Μεθώνης. Παρητήθη τῇ 30 Ὀκτωβρίου 1836, ἡ δὲ παραίτησίς του ἐγένετο δεκτὴ διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Δεκεμβρίου 1836 (8 Ἰαν. 1837) Β. Δ. (Βασιλ. Ἀτέση, μν. ἔ., τ. Α', σ. 203 καὶ 271/2. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Μεθώνης Μακάριος Σουῦτσος, ἐν «Ἀναμορφώσει» 1958, φ. 35, σ. 2. Πρβλ. ἄρθρον «Μεθώνης Ἐπισκοπὴ», Τάσοου Γριτσοπούλου, ἐν «Θρησκευτ. καὶ Ἠθικ. Ἐγκυκλ.», τ. 8, 911/15, ἐνθα

καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία. Περὶ τῆς Ἐπισκοπῆς Σηλυβρίας, ὄρα τοῦ αὐτοῦ Γ ρ ι τ σ ο π ο ὄ λ ο υ, ἄρθρ. ἐνθ' ἀν., τ. 11, 120/23).

4. Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ς, πρῶην Μενδενίτζης. Κατήγετο ἐξ Ἰθακῆς. Ἡ Μενδενίτσα ὑπῆρξεν ἔδρα τοῦ τέως δήμου Θερμοπυλῶν, τῆς ἐπαρχίας Λοκρίδος, τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. Ἡ Μενδενίτσης καὶ ἄλλως Βοδονίτσης Ἐπισκοπή, ὑπήγετο εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν. Τῆς ἐν λόγῳ πολίχνης Ἐπίσκοπος ἐχρημάτισεν ὁ Ἰθακῆσιος Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ς (Ἄρθρ. ἐν «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκ.», τ. 8, 346/7: Λοκρίδος Μνημεῖα, ὑπὸ Γ ρ ι τ σ ο π ο ὄ λ ο υ). Ὁ Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ς διωρίσθη τὸ 1831 «Ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητῆς Σαλῶνων». Ἀλλὰ μετὰ τὸν διορισμὸν τὸ 1833 τοῦ Καρύστου Ν ε ο φ ὄ τ ο υ Ἀ δ ἄ μ η ὡ ς Ἐπισκόπου Φωκίδος (Σαλῶνων), ὁ Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ς πλήρης πικρίας, ἐλθὼν διέμενεν ἕκτοτε ἐν τῇ Ἰ. Μονῇ τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Ἐπισκοπῆς Βοιωτίας. Ἀ τ ἔ σ η, μν. ἔ., τ. Α', 151/4. Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ, Περὶ τοῦ πρῶην Μενδενίτζης Γ ρ η γ ο ρ ῖ ο υ ἐν «Ἐκκλησία», φ. 11-12, (1947) 84-86. Παρὰ τὰς ἐπιμόνους εἰσηγήσεις τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Γραμματείας τὸ 1844, ἡ Ἰ. Σύνοδος ἠρνήθη νὰ διορίσῃ εἰς τινὰ τῶν χηρευουσῶν Ἐπισκοπῶν τὸν Γ ρ η γ ὄ ρ ι ο ν. Παρὰ ταῦτα διωρίσθη τακτικὸν μέλος τῆς Ἰ. Συνόδου κατὰ τὴν συνοδ. περίοδον 1839/40 καὶ ἀναπληρωματικὸν τὸ 1843/4 (Ἀ τ ἔ σ η, μν. ἔ., σ. 8, 11-12).

5. Π ρ ο κ ὄ π ι ο ς, Γορτύνης καὶ πρῶην Παραμυθίας. Οὗτος φυγὼν ἐξ Ἠλείρου τὸ 1830, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, στερούμενος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου. Ὡς δὲ λέγει ὁ ἴδιος, διεκτραγωδῶν τὴν ἀθλιεστάτην κατάστασίν του, ἦτο «γυμνός, καταφρονημένος, κοιμώμενος ἔξω εἰς τὸ ὑπαιθρον ὡς ἓνας ἀπλοῦς ζητιάνος», διωρίσθη ἐν ἔτει 1833 Ἐπίσκοπος Γορτύνης, ἵνα μετὰ ἐν ἔτος (1834) ἀποχωρήσῃ τῆς Ἐπισκοπῆς, λόγῳ γήρατος καὶ ἀπαιτήσῃ τῆς Ἰ. Συνόδου, θεωρηθεὶς ἀνίκανος διὰ τὸ ἐπισκοπικόν του ἔργον, ἐφ' ὅσον «οὔτε νὰ λειτουργήσῃ εἰς εὐλογίαν τῶν χριστιανῶν, οὔτε νὰ περιοδεύσῃ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ λογικοῦ του ποιμνίου» ἡδύνατο.

Καὶ ὁμῶς χάριν αὐτοῦ ἐδιχοτομήθη ἡ πρότερον ἐνιαία Ἐπισκοπὴ Γόρτυνος, εἰς Ἐπισκοπὴν Ἐρυμανθίας μὲ ἔδραν τὴν Δημητσάναν καὶ εἰς Ἐπισκοπὴν Γορτύνης μὲ ἔδραν τὴν Καρύταιναν. Ὁ Προκόπιος, ἀποσυρθεὶς ἔκτοτε ἔζη εἰς Πάτρας, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ μακρόν, ἀποζῶν διὰ τῆς χορηγηθείσης αὐτῷ μηνιαίας συντάξεως. Μετὰ δὲ τὴν ἀπομάκρυνσιν τούτου συνεχωνεύθη καὶ πάλιν ἡ Ἐπισκοπὴ Γορτύνης μετὰ τῆς Ἐπισκοπῆς Ἐρυμανθίας, ἧς πρῶτος Ἐπίσκοπος διωρίσθη ὁ Ἰγνάτιος, ὁ καὶ τὴν ἐνωθεῖσαν νῦν Ἐπισκοπὴν ἀναλαβὼν μετὰ τὸ ἔγγραφον ὑπ' ἀριθ. 1422/1519/768 τῆς 2/8/1834 τῆς Ἱ. Συνόδου. Βιβλιογραφία: Β. Ἀτέσης, μν. ἔ., σ. 173/4. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Γορτύνης Προκόπιος, ἐν «Ἀναμόρφωσις», ἀριθμ. φύλλ. 23 (1957), 72 καὶ 104. Ὅρα καὶ «Θρησκ. καὶ Ἠθικ. Ἐγκυκ.», τ. 4, σ. 625-269 (ἄρθρ. Σωτ. Κίτσου). Θ. Πανοῦτσοπούλου, Ἡ Ἐπισκοπὴ Γόρτυνος-Μεγαλοπόλεως κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 1821 χρόνους καὶ ἐντεῦθεν μέχρι σήμερον, ἐν Ἐφημ. Τριπόλεως «Μορέας» τῆς 27 Ἀπριλίου 1928, σ. 1 ἔ.

6. Ἰωαννίκιος Καρδαμύλης, πρῶην Μηλέας. Τὰ κατ' αὐτὸν ἱστορεῖ διεξοδικῶς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου Βασίλειος Ἀτέσης ἐν τῷ πολλάκις μνημονευθέντι ἔργῳ του, Ἐπίτομος Ἐπισκοπικῆ Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐν Ἀθήναις 1948, τ. Α', σ. 244/9. Ἐν ἔτει 1825 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Ζαρνάτας Γαβριὴλ Φραγκοῦλη (αὐτόθι) ἀντικανονικῶς, ὡς ἐπίσκοπος Μηλέας. Καίτοι ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου διὰ τριμήνου ἀργίας, ἀνεγνωρίσθη ὕστερον ὑπ' αὐτῆς ὡς κανονικὸς Ἐπίσκοπος Μηλέας καὶ ὑπὸ τὴν ιδιότητά του ταύτην κατεστάθη ἐν ἔτει 1833 εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Καρδαμύλης, ἐξ ἧς παρητήθη τὸ ἐπόμενον ἔτος 1834.

7. Διονύσιος, πρῶην Σταγῶν. Καὶ περὶ αὐτοῦ ἐπραγματεύθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου Βασίλειος Ἀτέσης ἐν ἄρθρῳ του, δημοσιευθέντι ἐν τῷ Περιοδικῷ «Ἀναμόρφωσις», ἔτ. 1957, ἀριθ. φύλλ. 23, σ. 150/1, ὑπὸ τὸν τί-

τλον «Φιλογένεια Ἀρχιερέως». Μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως τὸ 1821, ὁ Διονύσιος κατέφυγεν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ὁπόθεν ἤλθεν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα ἐν ἔτει 1823 καὶ οὐχὶ τὸ 1835, ὡς ἐν τῷ Πίνακι ἀναφέρεται. Φέρεται συμπαραστάτης τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶνος, ἀφοῦ καὶ παρὰ τὸ ἐμπερίστατον τῆς θέσεώς του ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ 3.000 γρόσια ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος. Ἐκ τῶν ἄρθρων τοῦ Ν. Γιαννοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θεσσαλίας, ἐν «Παρνασσός», Γ' (1914), 297-302, ΙΑ' (1915), 172/4 καὶ «Θεολογία», ΙΓ' (1935), 21-31, ἐλλείπει τὸ ὄνομα τοῦ Διονυσίου, Ἐπισκόπου Σταγῶν. Ὁμοίως καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου τοῦ Β. Σκουβαρᾶ, ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθικ. Ἐγκυκλ.», τ. 11, σ. 856/9: Τρίκκης καὶ Σταγῶν Μητρόπολις.

8. Γαβριήλ, πρῶην Ζαρνάτας. Ἐν τῷ πολλάκις σημειωθέντι ἔργῳ τοῦ πρῶην Λήμνου Βασ. Ἀτέση καὶ ἐν τ. Α', σ. 241/3 δημοσιεύεται καταδικαστικὴ ἀπόφασις τῆς Ἱ. Συνόδου ὑπ' ἀριθ. Πρωτ. 257-275 (10 Φ/ρίου 1834, ἐν Ναυπλίῳ), περὶ καθαιρέσεως τοῦ Γαβριήλ, ἅτε χειροτονήσαντος ἀντικανονικῶς τὸ μὲν 1825 ὡς Ἐπίσκοπον Μηλέας τὸν ἀνωτέρω Ἰωαννίκιον, ὡς καὶ τοὺς Μαΐνης Ἰωσήφ καὶ Πλάτζης Ἀνθιμόν, τὸ δὲ 1832 τὸν Ἀνδρουβίτσης Προκόπιον. Καὶ εἰς μὲν τοὺς τρεῖς πρώτους ἀντικανονικῶς χειροτονηθέντας Ἐπισκόπους ἐπιβάλλει τὴν ποινὴν τριῶν μηνῶν ἀργίας μετὰ προστίμου 480 δρχ. δι' ἕκαστον. Εἰς δὲ τὸν Ἀνδρουβίτσης Προκόπιον ἐπέβαλε τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς ὁποίας, τῇ ὑποδείξει τῆς Ἀνάσσης Ἀμαλίας, ἐξελέγη τὸ 1852 ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου Ἐπίσκοπος Οἰτύλου, μὲ τὸ αἰτιολογικὸν ὅτι «σκέψεως γενομένης πρὸς εὔρεσιν καὶ ἀποκατάστασιν ἐν αὐτῇ ἀξίου ἐπισκόπου... ἡ Σύνοδος ἐξελέξατο ὡς τοιοῦτον τὸν πρῶην Ἀνδρουβίτσης Κύριον Προκόπιον, ὅς εἰ καὶ ἱκανὸς διὰ τε τὴν παιδείαν καὶ ἄλλην ἀρετὴν αὐτοῦ νὰ ἐπισκοπῇ εἰς μεγαλυτέραν ἐπισκοπὴν... διὰ πάντα ταῦτα ἐξελέχθη παμψηφεί ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ ἐγκατασταθῆ» (Β. Ἀτέση, Ἐπίτομος Ἐκκλ. Ἰστ., τ. Α', σ. 251/2).

9. Π α ῖ σ ι ο ς, πρῶην Βιδύνης, ἐφησυχάζων εἰς Σίφνον, ἔνθα κατέφυγε μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Μουσταφᾶ Μπαϊκτάρη κατὰ τοῦ σουλτάνου Σελίμ Γ' (1780-1808), ἀναγκασθέντος εἰς παραίτησιν καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀναβιβασθέντος εἰς τὸν θρόνον τοῦ Μαχμούτ Β' (1808-1839), λόγῳ τῶν ἀφορήτων καταστάσεων, αἵτινες ἐδημιουργήθησαν ἔκ τε τῆς Ῥωσικῆς καταλήψεως τῆς πόλεως τοῦ Βιδυλίου καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Μουσταφᾶ Μπαϊκτάρη κατὰ τοῦ σουλτάνου. Πρβλ. ἄρθρ. «Βιδύνιον», ἐν Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ. «Πυρσοῦ», τ. 7, 243. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐλευθεροπόλεως Μ α κ α ρ ί ο υ κατὰ τὸ ἔτος 1808, ἡ Ἱ. Σύνοδος τῶν Πατριαρχείων Κων/πόλεως, τῇ παρακλήσει καὶ ὑποδειξίῃ τοῦ Μητροπολίτου «Φιλίππων καὶ Δράμας» Ἰ ω σ ῆ φ Ἀ ν τ ω ν ο π ο ὕ λ ο υ (1787-1811), τοῦ μετὰ ταῦτα Θεσσαλονίκης (1811/21) τοῦ Ἐθνομάρτυρος, ἐξέλεξεν ὡς διάδοχον τούτου τὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ὑπηρετοῦντα καὶ ἐκ Σίφνου καταγόμενον Ἱερομόναχον Π α ῖ σ ι ο ν, διατελέσαντα ὡς τοιοῦτον μέχρι τοῦ 1814, ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Βιδύνης, ἐξ ἧς παραιτηθεὶς κατὰ τὴν 22 Αὐγούστου 1826 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ. (Β. Ἀ τ έ σ η, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, ἐκ τεθέντος ὑπ' ὄψιν μου λίαν φιλοφρόνως χειρογράφου μελέτης του, μελλούσης νὰ δημοσιευθῇ. Σ. Σ υ μ ε ω ν ί δ ο υ, Ἡ Κυρία Βρυσινή, ἡγουν συμβολὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐν Σίφνῳ Ἱ. Μονῆς τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, Ἀθῆναι 1966, σ. 120).

10. Ἀ ν θ ι μ ο ς, Μητροπολίτης πρῶην Βελιγραδίου. Ἐγεννήθη ἐν Σίφνῳ τὸ 1759. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐχειροτονήθη κληρικὸς ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἐπιδείξας ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὰ ἱερατικά του καθήκοντα, ἔχων δὲ καὶ σπανίαν διὰ τὴν ἐποχὴν του μόρφωσιν, προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Βέτσης, ὕστερον Λοφτοῦ, καὶ τὸν Μάρτιον τοῦ 1827 ἐξελέγη ἐν Κων/πόλει Μητροπολίτης Βελιγραδίου καὶ πάσης Σερβίας, ἀναδειχθεὶς ὑποδειγματικὸς ποιμὴν. Μετὰ ἐννεαετῆ εὐδόκιμον ποιμαντορίαν ἐν Βελιγραδίῳ, παραιτηθεὶς

ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὸ 1837, ἀποσυρθεὶς εἰς τὴν ἤσυχον νη-
σίδα Σίφνον, τὴν καὶ γενέτειραν αὐτοῦ, ἔνθα καὶ ἀπέθανε τὸ 1852
εἰς προβεβηκυῖαν ἡλικίαν, ἐνενήκοντα καὶ τριῶν ἐτῶν. Ὅρα ἄρθρ.
ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθικ. Ἐγκ.», τ. Β', 780 (Φιλαρέτου Α. Βιτάλη).

11. Φιλόθεος Καρκάκης, πρῶην Βάρνης. Κα-
τήγετο ἐκ τῆς νήσου Ἄνδρου. Ἐν ἔτει 1820, διατελῶν μέγας
Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐξελέγη Μητροπολίτης
Βάρνης. Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Ῥώσων ἐν ἔτει
1828 καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ῥωσοτουρκικοῦ πολέμου,
ἐτάχθη μετὰ τῶν Ῥώσων, συμβαλὼν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ὑπ'
αὐτῶν κατάληψιν τῆς ὀχυρᾶς πόλεως. Μετὰ τὴν υπογραφεῖσαν
εἰρήνην ὁ Φιλόθεος προγραφεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἠναγκάσθη νὰ
δραπετεύσῃ μετεμφιεσθεὶς, καταφυγὼν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα
τοῦ Ἄνδρον, ἔνθα καὶ ἀπέθανε, μετὰ τὸ 1842. Πρβλ. ἄρθρ. Δ.
Π. Πασχάλη, ἐν Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκ. «Πυρσοῦ», τ. 24, 7.

12. Ἰωάσαφ Μαρμαρᾶς, πρῶην Μητροπολίτης Βι-
ζύης. Μέγας ἀγωνιστὴς καὶ ὑπέρμαχος τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ Ἀγῶ-
νος. Ἐκ τῶν πρώτων μυηθεὶς εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας.
Λίαν πεπαιδευμένος Ἱεράρχης, εὐσεβέστατος καὶ ἀνεπίδεικτος,
ζῶν ἐν ἀληθεῖ εὐαγγελικῇ ἀπλότητι. Δυσπερίγραπτα καὶ ἀφαντά-
στως σκληρὰ βασανιστήρια ὑπέστη ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Βιζύῃ.
Συλληφθεὶς, μετήχθη δέσμιος εἰς Κων/πολιν. Τὴν 2 Σ/βρίου 1826
ἐρρίφθη εἰς τὴν διαβόητον εἰρκτὴν τῆς Κων/πόλεως, τὴν οὕτω
καλουμένην «Φοῦρνον τοῦ Μποσταντζήμπαση». Κατῶρθωσε μετὰ
ἐν ἔτος, ἄγνωστον πῶς, νὰ δραπετεύσῃ. Κατέφυγεν εἰς τὴν γενέ-
τειράν του Ἄνδρον, ἔνθα καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε τὸν βίον,
ταφεὶς ἐν τῷ γενεθλίῳ αὐτοῦ χωρίῳ Συνετί. Ὁραιότατα περὶ αὐ-
τοῦ διέλαβεν ὁ αἰόδιμος Δ. Π. Πασχάλης, Ἱστορία Ἄνδρου,
τ. Β', σ. 362 καὶ 374.

13. Παῖσιος Καμπάνης, Μητροπολίτης Ρόδου.
Ἐγεννήθη τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰ. ἐν Κορθίῳ, χωρίῳ τῆς νήσου Ἄν-

δρου. Μητροπολίτης Ῥόδου ἐξελέγη τῇ 18 Ἀπριλίου 1829. Ἐπειδὴ ἠρνήθη νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσημβρίας, εἰς ἣν Πατριαρχικῇ ἀποφάσει μετετέθη, ἡ ἐν Κων/πόλει Πατριαρχικὴ Σύνοδος καθήρσεν αὐτόν. Ὁ Πατριάρχης ἐξέδωκε καὶ ἀφορισμὸν ἐναντίον του καὶ διέταξε τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ τὴν βιαίαν μεταφοράν του εἰς Κων/πολιν. Ἄλλ' ὁ Παῖσιος πληροφορηθεὶς τὰ κατ' αὐτοῦ ἐγκαίρως, κατέφυγεν εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ Ἄνδρον τὸ 1836. Δύο περίπου ἔτη διέμεινεν ἐν Κορθίῳ τῆς Ἄνδρου, ὁπόθεν ἀπελθὼν εἰς Ἁγίον Ὅρος, ἐτελεύτησεν ἐκεῖ οὐχὶ πολὺ ὕστερον. Ὅρα Δ. Π. Πασχάλη, Ἱστορία Ἄνδρου, τ. Β', σ. 369. Ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκ.», τ. 10, 820 ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ὁ Παῖσιος, ὡς πρῶην Σμύρνης (...60. Παῖσιος, πρῶην Σμύρνης 1827/29, 1829/31;)

Π Ι Ν Α Ξ Β'

ΟΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΟΙ ΚΑΤΕΧΟΝΤΕΣ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΝ ΘΕΣΙΝ

1. Διονύσιος Παρδαλός, πρῶην Μητροπολίτης Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ, εἶτα Κυνουρίας (1812-1852). Ἐξαίρετος Ἱεράρχης, ἀγωνιστής, λίαν πεπαιδευμένος. Ἐπὶ Πατριάρχου Καλλινίκου Ἐ' ἐκλέγεται Μ. Πρωτοσύγκελλος. Τὸ 1812 ἐκλέγεται Μητροπολίτης Ῥέοντος καὶ Πραστοῦ. Μετὰ ὀκταετίαν μέλος τῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου. Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀποστέλλεται εἰς Πελοπόννησον καὶ μετὰ περιπετειῶδες ταξίδιον φθάνει εἰς Κυνουρίαν. Τοποθετεῖται Μητροπολίτης Κυνουρίας καὶ τὸ 1835 ἐκλέγεται Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου. Μέγας ὑπέρμαχος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐλευθεριῶν. Φίλος τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ἀπέθανε τῇ 21 Ἰανουαρίου 1852. Βασιλείου Ἀτέση, πρ. Μητροπολίτου Λήμνου, μν. ἕ., τ. Α', σ. 177/9, ἔνθα καὶ βιβλιογραφία. Ὅμοίως ἄρθρ. ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκ.», τ. 5, 44, ἔνθα καὶ βιβλιογραφία (Ν. Α. Φορόπουλος).

2. Ἰωσήφ Ἀνδρούσης (1806-1844). Λίαν πεπαιδευμένος, ἀπόφοιτος τῆς περιφήμου Σχολῆς Δημητσάνης, ἦς καὶ διδάσκαλος ἐχρημάτισε, ὡς καὶ εἰς σχολεῖα τῆς Πελοποννήσου. Διέπρεψεν ὡς Ἱεράρχης, ὡς λόγιος, ὡς πολιτικός, ὡς πνευματικός καὶ ἐκκλησιαστικός ἡγέτης καὶ ὑπὲρ πάντα ὡς μέγας ἀγωνιστὴς φιλικὸς ἐν τῷ ἔθνικῳ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνι. Ἐγεννήθη ἐν Τριπόλει περὶ τὸ 1770. Ὑπῆρξε γόνος τῆς οἰκογενείας τῶν Λογιωτάτων ἢ τοῦ Νικολάου, κατὰ τὸν Γριτσόπουλον («Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκ.», τ. 7, 132/5). Ἐνωρὶς περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Ἐχρημάτισε διάκονος τοῦ Ἀμυκλῶν Νικηφόρου. Πολλάκις ἀνέλαβε, κατ' ἐντολὴν τοῦ Πατριαρχείου, ἐξαρχικὰς ἀποστολάς. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1806 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης καὶ ἀπὸ τοῦ 1833 ποιμαίνει ὁμοῦ καὶ τὴν νεοσύστατον Ἐπισκοπὴν Μεσσήνης. Συνέταξε τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ νεομάρτυρος Δημητρίου, ἀθλήσαντος ἐν Τριπόλει περὶ τὸ 1803. Τὸ 1820 κατηχήθη εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ὑπὸ τοῦ ἐν Καλαμάτᾳ ἱατροῦ Κορνηλίου. Συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, φυλακίζεται ἐν Τριπόλει μετὰ καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων καὶ προκρίτων καὶ ὑφίσταται δυσπερίγραπτα βασανιστήρια. Ἡ σύλληψις τούτων ἐγένετο κατὰ διαταγὴν τοῦ διαβοήτου Χουρσίτ πασᾶ, μετὰξὺ Ἰανουαρίου καὶ Μαρτίου 1821, καὶ ὕστερον ὑπὸ τοῦ καϊμακάμη Μεχμέτ Σαλήμ. Ὁ Ἰωσήφ, ἐξῆλθε τῆς φυλακῆς σχεδὸν νεκρὸς, μετὰ τὴν πτώσιν καὶ κατάληψιν τῆς Τριπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἦτοι τὴν 23 Σ/βρίου 1821. Λήγοντος τοῦ Φ/βρίου 1822 ἐκλήθη οὗτος ν' ἀναλάβῃ τὸ νεοσυσταθὲν διὰ τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως Ὑπουργεῖον τῆς Θρησκείας (τὸ ἔγγραφον τοῦ διορισμοῦ του φέρει ἡμερομηνίαν 15 Ἰαν. 1822). Ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1822 ἀνέλαβε καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Δικαίου. Ἀνέπτυξε περιφανῆ δρᾶσιν, ἔθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν. Παρέμεινεν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Θρησκείας μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1825. Τὰ ἔργα αὐτοῦ συνοψίζει ὁ ἴδιος, ἐν οἷς λέγει: «ἂν δὲν συγκροτηθῇ ἀρχιερατικὴ σύνοδος καὶ γίνῃ σχέψις περὶ τῶν δικαιομάτων τοῦ Κ/πόλεως καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἱεραρχίας οὔτε χειροτονίαι χωροῦσιν οὔτε ἐκκλησιαστικαὶ ἐπιτροπαὶ διορίζονται». Καὶ πράγματι τὰ κενὰ τῶν Ἐπισκοπῶν

πληροῖ διὰ διορισμοῦ ὡς τοποτηρητοῦ τῶν ἐκ τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καταφυγόντων εἰς Ἑλλάδα, ἀπαγορεύει αὐστηρῶς νέας χειροτονίας, καθαιροῦνται δὲ καὶ χαρακτηρίζονται ἄκυροι αἱ παρατύπως γενόμεναι. Εἰς τὰ τεράστια ἐκκλησιαστικά προβλήματα, τὰ ἐπιτεινόμενα καὶ ἐκ τῆς κρατούσης τότε ἀσυδοσίας, ὁ Ἰωσήφ ἀναδέχεται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου τὸ βᾶρος τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀπευθύνει προκηρύξεις πρὸς τὸν λαόν, ἀπαιτῶν θυσίας, πειθαρχίαν καὶ ὁμόνοιαν. Παρὰ τὰς χαμερπεῖς διαβολὰς καὶ συκοφαντίας τῶν ἀντιτιθεμένων εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν του ἀνακαινιστικὴν προσπάθειαν, οὗτος συνιστᾷ συμφιλίωσιν. Ἐν ἔτει 1828 ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας συνιστᾷ πενταμελῆ Ἐπιτροπὴν διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ ἐκ τῶν πρώτων ὀνομάζει ὡς μέλος τὸν Ἰωσήφ. Ἡ μετ' αὐτοθυσίας δραστηριότης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ταύτης Ἐπιτροπῆς, περιγράφεται κατὰ τρόπον ἐξαιρετον ὑπὸ τοῦ Γ. Γριτσοπούλου (Ἡ ὑπὸ τοῦ Καποδίστρια διορισθεῖσα πενταμελὴς Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς, Ἀθῆναι 1954, σ. 9 ἐ.) Ὁ Ἰωσήφ ἀπέτισε καὶ τὸν ἔσχατον φόρον τιμῆς καὶ εὐλαβείας εἰς τὸν δολοφονηθέντα πρῶτον Κυβερνήτην τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος Καποδίστριαν. Ὁ Ἰωσήφ ἐνέκρινε τὸ «περὶ πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ συστάσεως διαρκοῦς Συνόδου» τῆς 15 Ἰουλίου 1833 πρωτόκολλον. Διὰ τὰς πολλαπλᾶς καὶ μεγάλας ὑπηρεσίας του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος, ἐτιμήθη μὲ τὸ ἀριστεῖον τοῦ Ἀγῶνος καὶ εἶτα διὰ τοῦ ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ Σταυροῦ καὶ τοῦ Ταξιάρχου καὶ τέλος τοῦ Ἀνωτέρου Ταξιάρχου. Εὐρισκόμενος εἰς τὸ Νησίον, ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον πλήρης ἡμερῶν τὴν 13 Μαρτίου 1844. Ἀνέκδοτα παραμένουν τὰ Ἀπομνημονεύματά του. Ὁ Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος ἠγειρεν ἐν Ἀνδρούσῃ τὸ 1961 προτομὴν μαρμαρίνην τοῦ Ἰωσήφ, εἰς τιμὴν καὶ δόξαν ἐνδόξου πράγματι ἀνδρός, ἀναλώσαντος τὴν ζωὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, τῆς ἀγωνιζομένης Πατρίδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Πρβλ. ἄρθρ. Γ. Α. Γριτσοπούλου, ἐν «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκυκλ.», τ. 7, 132/5, ἐνθα καὶ σχετικὴ βιβλιογραφία. Βα σ.

Ἄ τ έ σ η, Μητροπολίτου πρ. Λήμνου, μν. έ., τ. Α', σ. 45, 46, 58, 143, 157, 160, 174, 222, 245, 262.

3. Θεοδώρητος Σελασσίας, πρόην Βρεσθένης. Ἐγεννήθη τὸ 1787 ἐν Νεμλίτση τῆς Γορτυνίας. Ὀνομάζετο Θωμάς. Νέος μετέβη παρὰ τῷ θείῳ αὐτοῦ Ἐπισκόπῳ Βρεσθένης Θεοδώρητῳ, παρ' οὗ ἐχειροτονήθη διάκονος, λαβὼν καὶ τὸ ὄνομα Θεοδώρητος. Παραιτηθέντος τοῦ θείου του, αἰτήσει τοῦ λαοῦ προάγεται εἰς Ἐπίσκοπον Βρεσθένης ὁ ὁμώνυμος τοῦ παραιτηθέντος Ἐπισκόπου ἀνεψιός, τῇ 5 Ἀπριλίου 1813, εἰς ἡλικίαν 26 ἐτῶν! Τὸ 1819 μυεῖται εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ἀνέπτυξεν ἔκτοτε ἐξάαιρετον ἐθνικὴν δρᾶσιν. Μετέσχε τῆς ἐν ἔτει 1821 ἐν τῇ Μονῇ τῶν Καλτεζῶν συνελθούσης Ἐθνοσυνελεύσεως. Ἐξελέγη Ἀντιπρόεδρος τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1822 παρεδόθη ὡς ὄμηρος τῶν Τούρκων ἐν Ναυπλίῳ, ἀπελευθερωθεὶς μετὰ ἐξάμηνον ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρῶνη. Τὸ 1841 μετετέθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀχαΐας. Ἄλλ' οὗτος ἠρνήθη ν' ἀποδεχθῆ τὴν μετάρθεσιν. Ἡ ἄρνησις αὐτοῦ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον, κατόπιν ἀνταλλαγῆς ἐγγράφων πρὸς τὴν «Ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίου Ἐκπαιδεύσεως Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας» (ὄρα τὴν ἀλληλογραφίαν ἐν Β. Ἄ τ έ σ η, μν. έ., τ. Α', 254/61), νὰ θεωρήσῃ παραιτηθέντα τὸν Θεοδώρητον ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς Σελλασίας, ὑπαχθείσης ἤδη τῷ Λακεδαίμονος. Οὕτω πως «ὁ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν θεοφιλῶς ποιμάνας τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν Θεοδώρητος, παρέμεινε ὡς πρόην Σελλασίας» (Ἄ τ έ σ η, ἐνθ' ἀν. Α', 261). Ἀπέθανε δ' οὗτος τῇ 26 Ἀπριλίου 1843 (βιβλιογραφία παρὰ Ἄ τ έ σ η, Α', 261. Τ. Γ ρ ι τ σ ο π ο ὑ λ ο υ, ἄρθρ. ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλ.», τ. 6, 193/6 μετὰ βιβλιογρ.).

4. Νεόφυτος Ἀττικῆς, πρόην Ταλαντίου. Ὁ κατὰ κόσμον Νικόλαος Μεταξᾶς, ἐγεννήθη τῇ 2 Ν/βρίου 1762 ἐν Ἀθήναις, ἐξηδήμησε δὲ πρὸς Κύριον ἑκατοντούτης τῇ 29 Δ/βρίου 1861. Διαπρεπῆς Ἱεράρχης, μέγας ἀγωνιστῆς ἐν

τῶ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας ἀγῶνι, θερμουργὸς ὑπερασπιστῆς τῶν τε ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἔθνικῶν δικαίων. Γόνος εὐγενοῦς Ἀθηναϊκοῦ οἴκου, τυχῶν δὲ ἐξαιρέτου διὰ τὴν ἐποχὴν του μορφώσεως, διεκριθῆ ὡς ἡγετικὴ προσωπικότης ἐκκλησιαστικῆ καὶ ἔθνικῆ. Τριακονταετῆς περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης, χειροτονηθεὶς τῇ 7 Αὐγούστου 1792 διάκονος. Προσκήλῃσει τοῦ θεοῦ του Γ ρ η γ ο ρ ί ο υ, Μητροπολίτου Καισαρείας (1779/97), μετέβη εἰς Κων/πολιν. Μετὰ μικρὸν ἐπέστρεψεν εἰς Ἑλλάδα. Ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Γ α β ρ ι ῆ λ, προσελήφθη ὡς ἀρχιδιάκονος. Ἐν ἔτει 1803, θανόντος τοῦ γέροντός του, ἐχειροτονήθη οὗτος Ἐπίσκοπος Ταλαντίου. Ἄμα τῇ ἀναλήψει τῆς Ἐπισκοπῆς ὑπ' αὐτοῦ, ἤρχισε νὰ διαφαίνεται ἡ ὑπέροχος δραστηριότης τοῦ πεπνυμένου Ἱεράρχου ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ ποιμνίου. Ἰδρυσεν ἐν πρώτοις Σχολὴν ἐν Ἀταλάντῃ, μάλιστα τῇ βοήθειᾳ καὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ Βελῆ, ὃν ἔπεισε πρὸς τοῦτο διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων. Ἀνεδείχθη προστάτης καὶ κηδεμῶν τῶν ἀδικουμένων καὶ καταπιεζομένων. Πρωτοστατεῖ ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 καὶ τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς, προτροπῇ τοῦ ἰδίου, πρώτης ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐπαναστατησάσης ἐπαρχίας του Ἀταλάντης. Προσπαθεῖ ν' ἀπελευθερώσῃ τὸν εἰς τὴν Ἀλαμάναν κυκλωθέντα Ἀ θ α ν ἄ σ ι ο ν Διάκον, χωρὶς καὶ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ. Ὑπῆρξε Πρόεδρος τοῦ («δικανικοῦ») εἰς τὴν Γερουσίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος. Ἐλαβε μέρος τόσον ἐν τῇ Α', ὅσον καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Ἐθνοσυνελεύσεις (ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἀλλαχοῦ). Ἐν ἔτει 1823 ὠνομάσθη ὁ Ταλαντίου καὶ «Θερμοπυλῶν». Τὸ 1824 ἀνέλαβε τὴν τοποτηρητείαν τῆς Ἐπισκοπῆς Παροναξίας καὶ μικρὸν ὕστερον τὴν τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν. Τῇ 21 Ν/βρίου 1833 διωρίσθη Ἐπίσκοπος Ἀττικῆς, εὐθὺς μετὰ τὸν καθορισμὸν ἐν ἔτει 1833 τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐπισκοπῶν τῆς ἀνακηρυχθείσης Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ «Συνοδικοῦ Τόμου» τὸ 1850, δι' οὗ ἀνεγνωρίζετο τὸ Αὐτοκέφαλον, ὑπὸ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ Ν ε ὄ φ υ τ ο ς ἀνεγνωρίσθη μόνιμος Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῇ 2 Σ/βρίου τοῦ ἰδίου ἔτους ὠνομάσθη διὰ Β. Δ. Μ η τ ρ ο π ο λ ί τ η ς

Ἀθηνῶν. Οὕτως ὁ Νεόφυτος ἠτύχησε νὰ γίνῃ ὁ πρῶτος Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Αὐτοκεφάλου ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ Νεόφυτος πλὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς του, ἅμα δὲ καὶ κοινωνικῆς του δράσεως, ἀνέπτυξε καὶ συγγραφικὴν δραστηριότητα. Τὰ ἔργα του εἶναι: 1) Λόγος παραινετικὸς (Ναύπλιον 1825), 2) Ὁρθόδοξος Ὁμολογία (Αἴγινα 1828), 3) Ἐγχειρίδιον περιέχον τὰ ἑπτὰ Μυστήρια τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (Ἀθῆναι 1832), 4) Ἱερογραφικὸν ἀπάνθισμα (Ἀθῆναι 1840), 5) Ἱερά Ἀκολουθία τῆς Ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Φιλοθέης τῆς ἐξ Ἀθηνῶν (Ἀθῆναι 1842) καὶ 6) Ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σεραφεῖμ (ἔκδ. β', Ἀθῆναι 1855). Τὸν Νεόφυτον θανόντα, διεδέχθη εἰς τὸν μητροπολιτικὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν ὁ Πατρῶν καὶ Ἡλείας Μισαήλ Ἀποστολίδης (1852/61. Μητροπολίτης Ἀθηνῶν 1/1/1862-21/7/1862. Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ νεοῖδρυθέντος Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν διωρίσθη ἐκ τῶν πρώτων τὸ 1837, ὑπηρετήσας μέχρι τοῦ ἔτους 1852, ὅτε καὶ παρητήθη διὰ ν' ἀναλάβῃ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πατρῶν καὶ Ἡλείας. Περὶ αὐτοῦ ὄρα: Ἀνδρέου Φυτράκη, Μισαήλ Ἀποστολίδης, ἐν Ἐπιστημ. Ἐπετηρ. Θεολ. Σχολῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν, τ. ΙΕ' (1960/4), 767-805, ἔνθα καὶ βιβλιογραφία). (Περὶ τοῦ Νεοφύτου, ὄρα Βασιλ. Ἀτέση, τ. Α', 8-11 μετὰ βιβλιογρ. καὶ Ἐμμ. Ἱ. Κωνσταντινίδου, Ἄρθρ. ἐν «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκυκλ.» 9, 414/16 μετὰ βιβλιογρ.).

5. Παῖσιος, Ἐπίσκοπος Βοιωτίας (1820-1849), τῆς ὕστερον διὰ Β. Δ. τοῦ 1833 μετονομασθείσης Ἐπισκοπῆς «Θηβῶν καὶ Λεβαδείας». Ὁ Παῖσιος ἦτο θεῖος τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου. Ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰ. ἐμφανίζεται ὁ Παῖσιος τιτουλάριος Ἐπίσκοπος ἐν Κων/πόλει τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Περιστερᾶς, βραδύτερον δὲ ἀναγνωρίζεται Μητροπολίτης Σάμου. Τὸ 1820 μετετέθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν «Θηβῶν καὶ Λεβαδείας», τῆς ὕστερον μετονομασθείσης εἰς Ἐπισκοπὴν «Βοιωτίας». Συμμετέσχε τῆς ἐν Ναυπλίῳ συνελούσεως τῶν Ἀρχιερέων,

κηρυχθεὶς καὶ οὗτος ὑπὲρ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Οὗτος συντάξε, ἴσως τῇ ἐντολῇ τῆς Ἱ. Συνόδου, «Σχέδιον Κανονισμοῦ ἢ Συντάγματος Ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος». Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου Β α σ. Ἀ τ έ σ η ς ἐκθέτει διεξοδικῶς τὸ πολλάκις ἀπασχολῆσαν τὰς τε ἐκκλησιαστικὰς καὶ τὰς πολιτικὰς Ἀρχὰς θέμα τῆς ἀναθέσεως διὰ συμφωνητικοῦ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Λοκρίδος Ἀ γ α θ ά γ γ ε λ ο ν τὴν ἄσκησιν τῶν ἀρχιερατικῶν καθηκόντων ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ του, λόγῳ γήρατος, ἧτις καὶ κατέληξεν εἰς προστριβὰς καὶ οὐχὶ μικρὸν διετάραξε τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Ὁ Πα ῖ σ ι ο ς ἀπέθανε τῇ 13 Ἰουλίου 1849. Διεδέχθη δὲ τοῦτον ὁ Ἀ β ρ ά μ ι ο ς Ἀ ν α ρ γ ύ ρ ο υ (1852/58) εἰς τὴν καὶ πάλιν μετονομασθεῖσαν Ἐπισκοπὴν «Θηβῶν καὶ Λεβαδείας» μὲ ἔδραν τὰς Θήβας, κατόπιν τῆς δημοσιεύσεως τῶν Νόμων Σ' καὶ ΣΑ' ἐν ἔτει 1852. Πρβ. Β α σ. Ἀ τ έ σ η, μν. ἔργ., τ. Α', 20-24, ἐνθα καὶ βιβλιογραφία.

6. Ν ε ό φ υ τ ο ς Ἀ δ ά μ, Φωκίδος καὶ οὐχὶ Ἀκαρνανίας, ὡς ἐν τῷ Πίνακι, ἧς Ἐπίσκοπος ἦτο ὁ Π ο ρ φ ύ ρ ι ο ς, ὡς θὰ ἴδωμεν. Πρόκειται ἄρα περὶ ἀβλεψίας τοῦ συντάκτου τοῦ Πίνακος. Ἐγεννήθη τὸ 1770 ἐν τῷ χωρίῳ τῆς Χαλκίδος Φύλλα, πλησίον τῶν Βασιλικῶν. Περαιτώσας τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ πατρίδι του, ἐβιάζετο παρὰ τῆς μητρὸς του Ἐ ρ α τ ο ὦ ς, ὅπως ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἄσκησιν βιοποριστικοῦ ἔργου. Ἀλλ' οὗτος, μετὰ πάροδον ἔτους, μετέβη εἰς τὴν ἐκεῖ πλησίον που κειμένην Μονὴν τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ ἐκάρη μοναχός, κληθεὶς Ν ε ό φ υ τ ο ς, κατὰ κόσμον καλούμενος Νικόλαος. Ἐχρημάτισε διάκονος τῶν Ἐπισκόπων Εὐρίπου καὶ εἶτα Ἰωαννίνων Ἱεροθέου, ὡς καὶ τοῦ Ἄρτης Π ο ρ φ υ ρ ί ο υ. Τὸ 1813 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν τίτλον Μηλιτουπόλεως καὶ τὸ 1817 διωρίσθη Ἐπίσκοπος Καρύστου. Εἰργάσθη μετὰ ζήλου ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του. Μυηθεὶς ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν, ἀπεδείχθη ἐνθερμος ζηλωτῆς τῶν ἀρχῶν τῶν Φιλικῶν. Ἀμα τῇ κηρύξει τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἐπαρχίας του καὶ ἦλθεν

εἰς Ἁγίον Ὅρος, εἶτα εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ τέλος εἰς Σάμον, ἐργασθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδεωδῶν τῆς Ἐπαναστάσεως. Περὶ τὰ μέσα Μαΐου 1821 ἔρχεται εἰς Ἐρέτριαν τῆς Εὐβοίας, ἔνθα καὶ ἀνέπτυξε ἐπαναστατικὴν δρᾶσιν ἀξιέπαινον. Παρεκάλεσε καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀποστολὴν στρατοῦ, ἐγκρίσει τῆς «Ἵπερτάτης Βουλῆς», πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Εὐβοίας. Γενικῶς ὁ Νεόφυτος ἀνέπτυξε ζῆλον καὶ μεγάλην δραστηριότητα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀγῶνος. Διὸ καὶ ἡ ἐλευθερωθεῖσα Πατρις ἤμειψε τοῦτον, διορίσασα αὐτὸν ἐν ἀρχῇ μὲν Τοποτηρητὴν Ἐπισκοπῆς Κυκλάδων, εἶτα δ' Ἐπισκοπον Φωκίδος. Ἐν ἔτει 1841, ὧν συνοδικὸν μέλος ὁ Νεόφυτος, ἐπέτυχε μετὰθεσίῳ του εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Εὐβοίας. Ἡ δὲ Ἐπισκοπὴ Φωκίδος, καταργηθεῖσα, ὑπήχθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Φθιώτιδος μέχρι τοῦ 1852, ὅτε καὶ ἀνασυνεστήθη ἀπαρτισθεῖσα ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν Παρνασσίδος καὶ Δωρίδος. Πρβ. Ἀτέσην, μν. ἔργ., τ. Α', 52/3 (βιβλιογρ.).

7. Πορφύριος (α. 1806-1808, β. 1813-1820, γ. 1822-1828). Ἀναλαβὼν τὴν διοίκησιν τῆς Ἐπισκοπῆς Αἰτωλοακαρνανίας ἀπὸ τοῦ 1828 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1838, κατήγετο ἐκ Βιθυνίας. Ἐν ἔτει 1806 ἀνῆλθεν εἰς τὸν περίβλεπτον τῆς Μητροπόλεως Ἄρτης καὶ Ναυπάκτου θρόνον, διαδεχθεὶς τὸν Ἰγνάτιον Μπόμπαλον ἢ Κακουγδὸν (1794-1805), ἀνδρα οὐ μόνον λίαν μεμορφωμένον, ἀλλὰ καὶ συμβαλόντα ἀποτελεσματικῶς διὰ τῶν ἔργων καὶ θυσιῶν του εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821, τὸν μετὰ ταῦτα γνωστὸν ὡς Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιον. Ὁ Πορφύριος ἀπομακρυνθεὶς τοῦ θρόνου του, τῇ ἐπιμόνῳ καὶ καταθλιπτικῇ ἀξιώσει τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, μετετέθη ἀναγκαστικῶς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως τὸ 1809 εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Ἐλασσῶνος. Μικρὸν πρὸ τῆς Ἐθνικῆς Ἐξεγέρσεως περὶ τὸ 1820, ἐξωρίσθη εἰς Ἁγίον Ὅρος, ὡς ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς Ἀπελευθερώσεως. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἀλληπαλλήλων ἀναγκαστικῶν ἀπομακρύνσεών του ἐκ τῆς ἑδρας του Ἄρτης, διεδέχθησαν τοῦτον εἰς αὐτὴν οἱ Ἱερόθεος Τρέμουλας (1808-1810), Γαβριὴλ Γκάγ-

κ α ς ὁ ἀπὸ Λαρίσης (1810/13), ὡς («Ἰωαννίνων καὶ Ἄρτης») καὶ ὁ Ἄ ν θ ι μ ο ς (1820/26), ὁ κατὰ τὸ ἔτος 1828 διοικήσας προεδρικῶς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Ἀθηνῶν. Ἡ Γερουσία, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς πρὸς τὸ ἀγωνιζόμενον ἔθνος πολλὰς ὑπηρεσίας του, ἀποκατέστησε τοῦτον εἰς τὸν ὃν κατεῖχεν ἀρχιερατικὸν θρόνον. Ὁ Καποδίστριας ἔτρεφεν ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην πρὸς αὐτόν. Ἐφρόνει, ὅτι οἱ τῆς Ἑλλάδος Ἐπίσκοποι ὄφειλον ὑποταγῆν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἐφ' ὅσον δὲν εἶχε διευθετηθῆ καὶ ἀναγνωρισθῆ τὸ Αὐτοκέφαλον. Μετέστη πρὸς Κύριον τῇ 18 Αὐγ. 1838. Πρβλ. Ἀ τ έ σ η, τ. Α', 27-30 (βιβλιογρ.)

8. Δ ο σ ί θ ε ο ς Π α ν α γ ι ω τ ί δ η ς, Ἐπίσκοπος Καλλιδρόμης (1833/42). Διὰ Δ/τος τοῦ ἔτους 1833 ἡ Ἐπαρχία Ναυπακτίας προσηρτήθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀκαρνανίας, ἡ δὲ τῆς Εὐρυτανίας διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν Ἐπισκοπῶν Λιτζᾶς, Ἀγράφων καὶ Ραδοβισδίου, ἀπετέλεσε τὴν Ἐπισκοπὴν Καλλιδρόμης μετ' ἔδραν τὸ Καπερνήσιον. Ὁ Δ ο σ ί θ ε ο ς κατήγετο ἐκ Σοφάδων τῆς Καρδίσης. Ἐγεννήθη τὸ 1762. Ἐμαθήτευσε εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀγράφων, τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας εἰς ἀκμὴν ἀναχθεῖσαν, μάλιστα διὰ τῶν ὀνομαστῶν διδασκάλων τῆς Εὐγενίου Γιαννουύλη καὶ Ἀναστασίου Γορδίου καὶ ἄλλων. Ὁ Δ ο σ ί θ ε ο ς ἀνεδείχθη ἀληθῆς λόγιος τῆς ἐποχῆς του. Περὶ τὸ 1793 ἐχειροτονήθη Ἀρχιερεὺς τῆς ἐν Εὐρυτανίᾳ Ἐπισκοπῆς Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων. Ἐποίμανε τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐπαρχίαν μεθ' ἱεροῦ ζήλου, ὑπόδειγμα ἐναρέτου ποιμενάρχου καταλιπών. Ἀγωνιστικὸν πνεῦμα καὶ σύνεσις διέκρινον τὸν ἄνδρα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1821. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, μετέσχε τῆς Α' ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως. Ἐχαιρε μεγάλης ἐκτιμῆσεως ὑπὸ τοῦ ποιμνίου του. Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον τῇ 5 Φ/βρίου 1842. Ὅρα Ἀ τ έ σ η, μν. ἔργ., τ. Α', 37/8. Π ά ν ο υ Β α σ ι λ ε ί ο υ, Ἡ Ἐπισκοπὴ Λιτζᾶς καὶ Ἀγράφων ἐπὶ Τουρκοκρατίας μετ' ἐπίσκοπηση τῆς ἱστορίας τῆς Εὐρυτανίας, τῶν μοναστηριῶν τῆς καὶ τῶν σχολῶν τῆς, Ἀθήναις 1960, σ. 191 ἔ.

9. Γεράσιμος Ράλλης Σπανός (1833/42). Κατήγετο ἐκ Κων/πόλεως. Ἐν ἔτει 1813 ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Αἰγίνης, Ὑδρας καὶ Πόρου, ὡς ἐκαλεῖτο τότε, διαδεχθεὶς τὸν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποθανόντα Ἀρχιερέα αὐτῆς Ἀμβρόσιον. Ἐδρασε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος τοῦ Ἔθνους. Ἐν τούτοις, κατ' Ἰούλιον τοῦ 1824 «ἐφυγε κρυφίως ἀπ' ἐκεῖ -δηλ. τὴν Ὑδραν-καὶ μετέβη εἰς ξένην ἐπικράτειαν», συμφώνως πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 3130/25/7/1824 ἔγγραφον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Θρησκείας, τὸ ὁποῖον κατόπιν τούτου διώρισε Τοποτηρητὴν τῆς Μητροπόλεως ταύτης τὸν Ταλαντίου Νεόφυτον Μεταξᾶν, παραμείναντα ἐπ' ἐλάχιστον εἰς τὴν Τοποτηρητείαν ταύτην, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ὑδρας Γεράσιμος Ράλλης Σπανός ἐπιστρέψας ἐκ Κυθέρων, ἔνθα κατέφυγε πρὸς θεραπείαν «τοῦ περὶ τὸν μαστὸν ἐπαράτου οἰδήματος καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον» προβαίνοντας, ἔτυχε συγχωρήσεως παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, διότι «ἡ Διοίκησις -ἔγραψεν ὁ Ὑπουργὸς τῆς Θρησκείας Ἀνδρούσης Ἰωσήφ (ἀριθ. 213 τῆς 8/11/1824) πρὸς τὸ Ἐκτελεστικὸν Σῶμα-οἰκτείρουσα τὴν δειλίαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς τούτου τοῦ ἀνδρὸς θέλει παρηγορήσῃ τὴν πανιερότητά του μητρικῶς· οἱ γὰρ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ βασιλικοὶ νόμοι τὴν ἐξαμηνιαίαν ἀναχώρησιν ἐκ τῆς παροικίας τοῦ Ἐπισκόπου ἐκπαιδεύουν» καὶ οὕτως ἀποκατεστάθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἀφοῦ ὅμως ἐπεβλήθη αὐτῷ ἐπίπληξις «διὰ τὴν αἰφνιδίαν καὶ ἄνευ ἀδείας ἀναχώρησίν του», προκειμένου νὰ φυλάττηται «ἡ ἀπαιτουμένη τάξις καὶ ἀρμονία, μάλιστα εἰς τὸ ἱερατεῖον, τὸ ὁποῖον χεωστεῖ νὰ δίδῃ καὶ εἰς τὸν λαὸν τὸ πρῶτον τῆς εὐπειθείας παράδειγμα». Ἐποίμανε τὴν Ἐπισκοπὴν του μέχρι τοῦ 1833. Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ὑδρας καὶ Σπετσῶν (21/11/1833). Ἐν ἔτει 1829 μετέσχε τῆς πενταμελοῦς «ἀρχιερατικῆς περιοδευτικῆς Ἐπιτροπῆς» μετὰ τῶν Ἐπισκόπων Τριπόλεως Δανιήλ, Ταλαντίου Νεοφύτου, Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καὶ Δαμαλῶν Ἰωνᾶ. Τὴν 15 Ἰουλίου 1833 ὑπέγραψε τὸ ἐν Ναυπλίῳ πρωτόκολλον ὡς Ὑδρας καὶ Αἰγίνης

Γεράσιμος. Μετατεθέντος τούτου τὸ 1833 εἰς τὴν Μητρόπολιν Ὑδρας, διωρίσθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Αἰγίνης ὁ πρῶην Ἐλασσῶνος Σαμουήλ. Συγχωνευθείσης τῆς Ἐπισκοπῆς Ὑδρας καὶ Τιπαρήνου (Σπετσῶν) μετὰ τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀργολίδος (ὀνομασθείσης διὰ τοῦ ἀπὸ 18/30/12/1842 Δ/τος Ἐπισκοπῆς «Κορινθίας καὶ Ἀργολίδος»), διωρίσθη Μητροπολίτης τῆς νέας ταύτης Ἐπισκοπῆς διὰ μεταθέσεως ὁ Γεράσιμος Ράλλης, ὁ προσωνυμούμενος διὰ τὸ ὀλιγότριχον γένειον «Σπανός». Ὁ εὐγενῆς οἶκος, ἐξ οὗ κατήγето καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐξαιρετικὴ καὶ λιπαρὰ μόρφωσις αὐτοῦ, ἐπέδρασαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνάληψιν ὑπ' αὐτοῦ ὑψηλῶν θέσεων καὶ τὴν συγχώρησιν αὐτοῦ διὰ τὸ μνημονευθὲν ὀλίσθημα, ὅπερ ὠφείλετο μᾶλλον εἰς τὸν φόβον τοῦ θανάτου, ὃν προεκάλεσεν αὐτῷ «τὸ ἐπάρατον οἶδημα τοῦ μαστοῦ». Ἀπεβίωσε τὸν Ἰούλιον τοῦ 1843, διατελῶν μάλιστα συνοδικός. Βλ. Β. Ἀτέση, Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, Ἀθῆναι 1955, σ. 6. Μ. Ε. Φερέτου, ἄρθρ. ἐν «Θρ. καὶ Ἠθ. Ἐγκυκλ.», τ. 4, 345.

10. Ἰερόθεος (1833-1841). Ἐφερε τὸ ἐπώνυμον Ἀριστάρχου. Ἐν ἔτει 1820, ἀποφάσει τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, προεβιβάσθη ὁ ἀπὸ Βονδιτζης Ἰερόθεος εἰς τὴν Μητρόπολιν Παροναξίας. Κατήγето ἐκ Ζαγοράς. Ὁ προτείνων τὴν προαγωγὴν τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' ἠτιολόγησε ταύτην διὰ λίαν κολακευτικῶν ἐκφράσεων, ὅτι δηλ. εἶναι «πρᾶος, σώφρων, ἱεροπρεπῆς τε καὶ κόσμιος, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς παιδείας καὶ τῆς θύραθεν ἀποχρώντως μεμνημένος», ἂν καὶ ἡ μετὰ ταῦτα διαγωγὴ του τάντίθετα ἀκριβῶς τῶν ἐπαινουμένων ἀρετῶν του ἀπέδειξεν. Συμμετέσχε τοῦ Ἀγῶνος μετ' ἐνθουσιασμοῦ, μυηθεὶς καὶ εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ἐξήγειρε τοὺς Ναξίους, καταρτίσας καὶ στρατιωτικὸν σῶμα, μεριμνῶν καὶ περὶ τῆς συντηρήσεως αὐτοῦ. Ἐλαβε μέρος εἰς τὰς μάχας τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Πελοποννήσου. Συμμετέσχε τῶν Ἐθνικῶν Συνελεύσεων Ἐπιδαύρου καὶ Ἀστρους, καθὼς καὶ εἰς τὴν συγκροτηθεῖσαν ἐν Ναυπλίῳ Συνέλευσιν τὸν Ἰούλιον

τοῦ 1833 διὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ 1833 μετετέθη εἰς τὴν ἔδραν Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς καὶ τὸ 1841 εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀκαρνανίας, ἣτις περιλαβοῦσα καὶ τὴν ἔδραν Καλλιδρόμης, μετωνομάσθη εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν «Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας». Τὸ 1847 ἐκλήθη εἰς ἀπολογίαὶν ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, ὡς παραβάτης ὠρισμένων κανόνων, ἀλλ' ἠρνήθη νὰ προσέλθῃ ὅπως δικασθῆ, ἀμφισβητῶν τὴν κανονικότητα τοῦ δικαστηρίου. Ἡ Ἱ. Σύνοδος καθήρεσε τοῦτον. Τότε ὁ Ἰερόθεος κατέφυγεν εἰς Ζάκυνθον. Μετὰ τριετίαν ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε τὴν 1 Ἀπριλίου 1851, ταφεὶς ὡς ἀπλοῦς μοναχός. Ἡ περὶ καθαιρέσεως αὐτοῦ ἀπόφασις ἠκυρώθη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου, μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὁ Ἱεράρχης οὗτος ἦτο μὲν δραστήριος ἀγωνιστής, ἀλλὰ καὶ ἐριστικός. "Ορα Ἀτέση, μν. ἔργ., τ. Α', 233/41 καὶ 30/4, ἐνθα περιγράφεται ἐν ἐκτάσει καὶ ἡ αἰτία τῆς καθαιρέσεως αὐτοῦ. "Ορα καὶ Ἰακ. Ἐμμ. Καμπανέλλη, Ἡ ἱερά Μητρόπολις Παροναξίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων, Νάξος 1963, σ. 30/3 καὶ ἄρθρ. ἐν «Θρησκ. καὶ Ἠθικ. Ἐγκυκλ.», τ. 6, 804/05 ὑπὸ Βασ. Σφυρόερα. Πλήθος ἐγγράφων ἀπόκεινται εἰς τὸ τμήμα τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους, σχετικῶν μὲ τὴν ὄλην δρᾶσιν τοῦ Ἰερόθεου.

11. Μακάριος Σαμπατάκης, Ἐπίσκοπος Ἀσίνης (1810-1852). Ἐγενήθη ἐν Πύργῳ τῆς Μάνης τὸ 1770. Ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Λαγίας τὸ 1810. Ὡς περὶ αὐτοῦ ἀποφαίνεται ὁ Σεβ. πρῶην Λήμνου Μητροπολίτης Βασίλειος Ἀτέσης, «ἦτο ἀπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ εὐμετάβλητος τὸν χαρακτῆρα. Ἡρνήθη ἐν ἀρχῇ νὰ ὀρκισθῆ, ὕστερον δὲ φοβηθεὶς ὠρίσθη. Ἐκλήθη ὡς συνοδικὸν μέλος κατὰ τὴν περίοδον 1848/9, ἀλλ' ἠρνήθη νὰ προσέλθῃ. Συμμετέσχεν εἰς τὴν κίνησιν τοῦ Χριστοφόρου τοῦ ἐπιλεγομένου Παπουλάκου. Ὀγδοηκοντούτης καὶ πλέον ὑπέβαλε τῇ 25 Ἰουνίου 1851 εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον αἴτησιν παραιτήσεως, γενομένην ἀποδεκτὴν διὰ τῆς ἀπὸ 18 Ἰουλίου 1852 ἀποφάσεως. Πρβ. Ἀτέση, μν. ἔ. τ. Α', 228/32.

12. Κύριλλος Γερμός, Ἐπίσκοπος Γυθείου καὶ Οἰτύλου (1833/42). Ἦτο πρότερον βοηθὸς Ἐπίσκοπος μὲ τὸν τίτλον Καρυουπόλεως, ὑπὸ τὸν Λακεδαιμονίας Χρυσανθὸν (1801-1823). Τὴν ἐπισκοπὴν Γυθείου ἀνέλαβεν ἐν ἔτει 1833. Ἀναφορά του (19/3/1834) πρὸς τὴν Σύνοδον καταγγέλλει σφετερισμὸν δύο χωρίων καὶ τριῶν μονυδρίων ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Οἰτύλου, «ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Γυθείου ἔκπαλαι». Μὴ ἰκανοποιηθείσης τῆς πρώτης αἰτήσεώς του, ὑπέβαλε καὶ δευτέραν (4 Ν/βρίου 1836) ἀναφοράν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἐπισκόπου Οἰτύλου. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ Σύνοδος ἐνέμεινε εἰς τὴν προτέραν θέσιν της, διατάξασα τοῦτον «ὅπως περιορίζηται εἰς τὰ μέχρι τοῦδε καθωρισμένα τῆς Ἐπισκοπῆς του ὅρια». Ὁ Σεβ. πρῶην Λήμνου Βασίλειος Ἀτέσης χαρακτηρίζει τοῦτον «ἀγαθόν», «ἂν δὲ πολλάκις προέβη εἰς πράξεις παρὰ τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο δέον ν' ἀποδοθῆ μᾶλλον εἰς ἄγνοιαν τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ καθηκόντων». Τὰ ἴδια συμφέροντα ἐγνώριζεν ἐν τούτοις νὰ διεκδικῆ ἐπιμόνως, τοῦθ' ὅπερ πᾶν ἄλλο ἢ «ἀγαθόν» ἐμφανίζει τοῦτον. Μν. ἔ., τ. Α', 226. Ὁ Κύριλλος ἀπέθανε λήγοντος τοῦ Μαΐου τοῦ 1842, μετὰ ἑνδεκαετῆ ποιμαντορίαν. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ Ἐπισκοπὴ του ἠνώθη μετὰ τῆς Ἐπισκοπῆς Λακεδαίμονος μέχρι τοῦ 1852, ὅτε διὰ τοῦ Σ' Νόμου ἀποσπαθεῖσα, ἀπετέλεσε καὶ πάλιν ἰδίαν Ἐπισκοπὴν. Ὅρα Ἀτέσην, ἐνθ' ἂν. (βιβλιογρ.).

13. Ζαχαρίας Κυριακός (1814/42). Μητροπολίτης Σαντορίνης ἢ Θήρας ἀπὸ τοῦ 1814 μέχρι τοῦ 1833, ὅτε ἡ τῆς Θήρας Μητρόπολις διὰ Β. Δ/τος ὑπεβιβάσθη εἰς Ἐπισκοπὴν, ἣν ὁ ἴδιος πάλιν ἐποίμανεν ἄχρι τοῦ θανάτου του τὸ 1842. Τόπος γεννήσεώς του ἀναφέρεται τὸ χωρίον τῆς Ἄνδρου Κόρθιον. Διετέλεσε Πρωτοσύγκελλος τοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος (Β. Μυστακίδου, Θηραϊκά, μοναστηριακά-σχολικά ἀνέκδοτα σιγίλλια, Ἐπετ. Ἐτ. Βυζ. Σπ., Ζ' (1930), 279). Ἐν ταῖς Παρατηρήσεσι τοῦ δημοσιευομένου ὑφ' ἡμῶν Πίνακος, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ζαχαρίας μεθ' ἐτέρων Ἐπισκόπων, πέντε τὸν ἀριθμὸν, εἶχεν ἐγκατασταθῆ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὅτι δὲν ἔλαβε μέρος

εἰς τὸν Ἀγῶνα. Τοῦναντίον ὁ Ἰωάν. Κωνσταντινίδης ἐν «Θρ. καὶ Ἠθ. Ἐγκλ.» 5, 1203/4 λέγει ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Μητροπολίτης εἶχε μυηθῆ ἕκ τῶν πρώτων εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ ὅτι «ἡ δρᾶσίς του κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ὑπῆρξεν ἀξιόλογος». Καίτοι δὲν μετέσχε τῆς ἐν Ναυπλίῳ Συνελεύσεως τῶν Ἀρχιερέων διὰ τὸ Αὐτοκέφαλον, ἐν τούτοις ἡ Κυβέρνησις διώρισε τοῦτον μέλος τῆς πρώτης Συνόδου, μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου. Ἀφοῦ ἐπὶ 28 ἔτη διεποίμανε τὴν Ἐπισκοπὴν Σαντορίνης, ἀπέθανεν ὑπέργημος τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1842. «Ὁρα Ἀτέση, μν. ἔ., τ. Α', 279/80, ἔνθα καὶ ἡ βιβλιογραφία.

14. Νικόδημος Ροῦσος (1797-1842). Ἐχρημάτισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1819 Μητροπολίτης τῶν νήσων Κέας καὶ Κύθου. Τὸ 1833 ἡ Μητρόπολις αὕτη ὑπεβιβάσθη εἰς Ἐπισκοπὴν. Ἐγενήθη ἐν τῷ χωρίῳ Λαρδιᾶ τοῦ δήμου Κορθίου Ἄνδρου. Δόκιμος τῆς ἐν Ἄνδρῳ Μονῆς τῆς Παναχράντου καὶ εἶτα μοναχός. Ἐλθὼν εἰς Κων/πολιν προσελήφθη ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ὕστερον Ἐθνομάρτυρος, Γρηγορίου τοῦ Ε'. Τὸ 1797 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος τῆς Ἐπισκοπῆς Τζίας, καὶ Θερμίων, ἀνυψωθεῖσαν τὸ 1819 εἰς Ἀρχιεπισκοπὴν. Πλουσία ἡ κοινωνικὴ δρᾶσις αὐτοῦ. Ἰδρύει σχολεῖα, Ναούς, φιλανθρωπικὰ Ἰδρύματα, συνεισφέρων ἐξ ἰδίων διὰ τὴν συντήρησίν των καὶ μοχθῶν πολλάκις διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν ἐργαζόμενος. Ἡ πτωχεία τῆς Ἐπισκοπῆς του, δὲν ἐπῆρκει εἰς συντήρησιν τηλικούτων διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Ἰδρυμάτων. Διὸ καὶ ἔρχεται εἰς Βλαχίαν καὶ Μολδαυίαν, ὅπως συλλέξῃ ἐράνους. Οὗτος ηὔτύχησε νὰ εὐλογῆσῃ τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα τοῦ Ὑψηλάντου, ἡ ἀποτυχία τοῦ ὁποίου πολὺ τὸν ἐλύπησε. Μυρίους κινδύνους καὶ δυσπεριγράπτους κόπους ὑπερπηδήσας, κατῶρθωσε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν του. Ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ προστάτου γέροντός του Ἐθνομάρτυρος Γρηγορίου τοῦ Ε', κατέθλιψε τοῦτον. Τὸ 1833 ἐν τούτοις δὲν ἠρνήθη νὰ μετᾶσχη τῆς ἐν Ναυπλίῳ Συνελεύσεως τῶν Ἐπισκόπων πρὸς ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου, ὑπογράφας καὶ τὸ

Πρακτικόν. Λόγω τῆς πτωχείας τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἐπέτυχε τὸ 1824 νὰ προσαρτηθῇ εἰς αὐτὴν καὶ ἡ νῆσος Σέριφος. Ἡ παρατήρησις τοῦ Πίνακος, ὅτι δὲν προσέφερεν εἰς τὸν Ἀγῶνα, δὲν εἶναι ὀρθή. Ἐγγραφον τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὴν Γραμματεῖαν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν βεβαιοῖ, ὅτι οὗτος «εἶναι εἷς ἐξ ἐκείνων, ὅστις καὶ πρὶν τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐν τῇ Ἐπαναστάσει συνεισέφε-
 ρεν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους», διὸ καὶ συνιστᾷ νὰ δοθῇ αὐτῷ μηνιαία σύνταξις ἐκ δρχ. 200 «διὰ ν' ἀπολαμβάνη τὰ πρὸς ἐξοικονόμησίν του καὶ διὰ τὸ γῆράς του». Ἐτελεύτησε τὸν βίον τῇ 15 Δ/βρίου 1842, ἀφοῦ ἐποίμανε τὴν Ἐπαρχίαν του ἐπὶ 44 ἔτη, ἀναδειχθεὶς ἄξιος τῆς ἱεραῆς ἀποστολῆς του. Πρβλ. Δ. Π. Π α σ χ ἄ λ η, Τζίας καὶ Θερμίων Νικόδημος Ροῦσος, ἐν «Θεολογία», τ. Γ' (1925), 113 καὶ Ἀ τ έ σ η, μν. ξ., τ. Α', 300/03.

15. Εὐγένιος Οἰκονόμου, Ἐπίσκοπος Σκοπέλου καὶ Σκιάθου (1796-1842). Κατήγετο ἐκ Σκοπέλου. Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν αὐτοῦ προσηρτήθη καὶ ἡ ἐπὶ τῆς Χερσονήσου τῆς Μαγνησίας πολίχνη Τρίκκερι ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Χερσονήσου τῆς Μαγνησίας. Εἶτα ὁμοῦς ἡ πολίχνη Τρίκκερι προσηρτήθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Δημητριάδος, ἐπειδὴ αὕτη δὲν εἶχε συμπεριληφθῆ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀπελευθερωθεῖσων περιοχῶν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Δὲν μετέσχε τῆς ἐν Ναυπλίῳ Συνελεύσεως τῶν Ἀρχιερέων πρὸς ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου. Βραδύτερον ὁμοῦς ἀπεδέχθη τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως. Ἡ Ἱ. Σύνοδος συνέστησε εἰς τὴν Γραμματεῖαν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τὴν χορήγησιν εἰς αὐτόν, λόγω πτωχείας, συντάξεως 60 δρχ., ὡς «διαπρέψαντα εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, συμβουλευόντα καὶ παροτρύνοντα τοὺς κατοίκους τῆς ἐπισκοπῆς του ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος». Ὁ Εὐγένιος, ἐπισκοπεύσας ἐπὶ 46 συναπτὰ ἔτη, ἐτελεύτησε τὸν βίον τῇ 6 Ὀκτωβρίου 1842. Πρβλ. Ν. Γιαννοπούλου, Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι Θεσσαλίας, ἐν «Θεολογία», τ. ΙΔ' (1936), 141. Ἱ. Φραγκοῦλα, Ἡ ἐπισκοπὴ Σκιάθου διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐν Ἐπ. Ἐτ. Βυζ. Σπ., ΙΑ', σ. 117 καὶ Ἀ τ έ σ η, ἐνθ' ἀν. Α', 79-80.

16. Καλλίνικος Ἡλιάδης, Ἐπίσκοπος Μήλου (1797-1843). Κατήγετο ἐξ Ἀστυπαλαίας. Ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Σίφνου τὸ 1797. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Ἐπαναστάσεως εὐρίσκετο ἐν Κων/πόλει, ἐπιστρέψας μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἡσυχίας ἐν τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι. Τὸ 1833 ἀνέλαβε τὴν διαποίμανσιν τῶν νήσων Μήλου, Κιμῶλου, Σίφνου καὶ Φολεγάνδρου, ἔχων ὡς ἔδραν τὴν Σίφνον. Ἀπέθανε τῇ 21 Ἀπριλίου 1843, ἀφοῦ ἐποίμανε τὴν Ἐπαρχίαν του ἐπὶ 46 ἔτη. Πρβλ. Ἀτέση, Α', 303/04 καὶ Ι. Σ. Ράμφον, Κιμωλιακά, Ἀθῆναι 1933, σ. 34 σημ.

17. Ἰγνάτιος (1833-1839). Λόγιος Ἱεράρχης, μαθητευθεὶς ἐν τῇ περιωνύμῳ Σχολῇ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος, τὰ Ἀμπελάκια τῆς Θεσσαλίας, εἰς ἣν ἐδίδαξεν ὁ περίφημος Γρηγόριος Κωνσταντᾶς καὶ ἕτεροι ὀνομαστοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διδάσκαλοι. Ἠκολούθησε καὶ οὗτος μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν του, τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἄχρις οὗ ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου. Ὡς Ἱεράρχης ἐπεδείξατο ζῆλον καὶ μέγα ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του. Ἰδρυσεν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἐπαρχίας του σχολεῖα, ἐν οἷς καὶ ὁ ἴδιος ἐδίδασκεν, ἐν Γαλατίστη. Πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, εὐρισκόμενος ἐν Κων/πόλει (περὶ τὸ 1818), ἐμυήθη εἰς τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Ἰγνάτιος μετέσχεν ἐνεργότατα, ἀναδειχθεὶς κήρυξ καὶ ἐμψυχωτῆς τῆς ἰδέας τῆς Ἐλευθερίας. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Κασσάνδρας, ἤλθεν εἰς Πελοπόννησον, προσενεγκὼν σπουδαίας ὑπηρεσίας εἰς τὸ ἀγωνιζόμενον ἔθνος. Τὸ 1824 τοποθετεῖται τοποτηρητῆς τῆς χηρευούσης, λόγῳ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Μητροπολίτου Χρυσάνθου Παγώνη, τῆς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Καλαμάτας. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους δίδεται αὐτῷ ὀριστικῶς ἡ διαποίμανσις τῆς ἐν λόγῳ Μητροπόλεως, δι' ἀποφάσεως τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος. Σχολεῖα ἰδρυσεν εἰς τε τὴν Μονεμβασίαν καὶ εἰς ἄλλα χωρία τῆς ἐπαρχίας του. Περιηγήθη πολλὰς πόλεις καὶ χωρία, ἐνισχύων τὰ πλήθη καὶ ὑπεκκαίων τὸν ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνα. Ἦλθεν εἰς τὰς Σπέτσας, μετέβη καὶ εἰς τὴν Κρήτην, παντοῦ τὴν

αἰσιόδοξον πρόβλεψιν τῆς νίκης τοῦ μαχομένου ἔθνους διακηρύττων. Τὸ 1833 ἀπετέλεσε μέλος ἐπιτροπῆς ἐξακριβώσεως τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τοῦ Ἐλαίας Παΐσιου υπέγραψε καὶ τὸ Πρακτικὸν τῆς Ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου. Τὸ αὐτὸ ἔτος 1833 ἀνέλαβε τὴν διαποίμανοιν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἐρυμανθίας καὶ τὸ 1834, κατόπιν τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ Γορτύνης Προκοπίου, τῆς Ἐπισκοπῆς Γορτύνης, ὡς μετωνομάσθη ἡ Ἐπισκοπὴ του. Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον πλήρης ἡμερῶν, τῇ 17 Σ/βρίου 1839, ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ὡς συνοδικὸν μέλος εὕρισκετο. Τὸν ἐπικήδειον εἶπεν ὁ μετέπειτα Μητροπολίτης Φθιώτιδος Καλλίνικος Καστόρχης. "Ὁρα Ἀτέση, μν. ἔ., τ. Α', 175/6 καὶ Μ. Η. Φερέτου, ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκ.», τ. 6, 731/2, ἔνθα καὶ βιβλιογραφία.

18. Δανιήλ Παναγιωτόπουλος (1765;-10 Ὀκτωβρίου 1831). Διακεκριμένη προσωπικότης τῆς προ- καὶ μετεπαναστατικῆς περιόδου. Λίαν μεμορφωμένος. Φιλικὸς καὶ δραστήριος κήρυξ τοῦ ὑπὲρ τῆς Ἀνεξαρτησίας Ἀγῶνος, χάριν δὲ τούτου καὶ πολλὰ δεινὰ υπέστη, ἀκόμη καὶ τὴν φοβερὰν εἰρκτὴν. Πράγματι ἡγετικὴ μορφή, μὲ πλουσιωτάτην ἐκπαιδευτικὴν καὶ ἔθνικὴν δρᾶσιν. Ἐγεννήθη ἐν Δημητσάνῃ, ἔνθα καὶ τὰ ἐγκύκλια γράμματα ἐξέμαθεν. Ἦτο συγγενὴς στενὸς τοῦ ἔθνομάρτυρος Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. Κατὰ κόσμον ἔφερε τὸ ὄνομα Διὰμαντῆς. Ἦτο δ' υἱὸς ἱερέως, ὀνόματι Ἀνδρέου. Ἀδελφοὺς γνωρίζομεν τὸν ἐν Δημητσάνῃ Γεώργιον καὶ τὸν μοναχὸν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μιχαήλ. Ἐχρημάτισεν οἰκοδιδάσκαλος τοῦ οἴκου Παπαγιαννοπούλων ἢ Δεληγιανναίων. Ἰδρυσεν ἰδίαν Σχολὴν ἐν Λαγκαδίῳ, ἣν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διηύθυνε, διδάσκων ἅμα καὶ ὁ ἴδιος, μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1814. Τῇ ὑποστηρίξει τῶν Δεληγιανναίων χειροτονεῖται Ἐπίσκοπος Ἀκόβων, μὲ πρωτεύουσαν τὰ Λαγκαδία. Κατὰ Δ/βριον τοῦ 1819 ἀναγνωρίζεται Ἐπίσκοπος Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτζᾶς. Ἦτο φανατικὸς τηρητῆς τῶν κανόνων καὶ ἀντίθετος τῆς ἀνεξαρτοποιήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰρηνοποιός, σώφρων, πολυμαθής, φιλογενὴς καὶ ἐνάρετος

άνηρ. Εἰς τὸν ἄνδρα μὲ τὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα προτερήματα καὶ τὰς πολλὰς ἀρετάς, ἀφιέρωσε δικαίως ἰδιαιτέραν τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσαν μελέτην ὁ Τ. Α. Γ ρ ι τ σ ὀ π ο υ λ ο ς, «Μητροπολίτης Ἀμυκλῶν καὶ Τριπολιτζᾶς Δανιὴλ Παναγιωτόπουλος», Ἀθήναι 1960, σ. 114, ἐνθα καὶ βιβλιογρ., ἔγγραφα, ὡς καὶ τὸ στιχοῦργημα τοῦ Δανιὴλ, ὡς ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν «Θεολογία», τ. Α' καὶ ΛΑ'. Πρβλ. καὶ Ἀ τ έ σ η, Α', 28, 46, 160, 170, 263. Ἄρθρ. ἐν «Θρησκ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλ.», τ. 4, 958/9 (Γριτσόπουλος).

19. Κ ύ ρ ι λ λ ο ς Ρ ο δ ὀ π ο υ λ ο ς (1819-1836). Κατήγετο ἐκ Τριπόλεως καὶ κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν ἐκ Βυτινῆς, ἀνατραφεὶς ἐν Λιβόρνω πλησίον τοῦ θείου αὐτοῦ Ἀ ν θ ῖ μ ο υ Π α π α ρ ρ η γ ο π ο ὑ λ ο υ. Κατὰ τὸ ἔτος 1806 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Μαλτσίνης, ὑπαγομένης ὑπὸ τὸν Λακεδαιμονίας Χ ρ ὄ σ α ν θ ο ν (1801-1823), διατελέσας ὡς Ἐπίσκοπος Μαλτσίνης μέχρι τοῦ 1819, ὅτε ἐξελέγη Μητροπολίτης Κορίνθου, εἰς διαδοχὴν τοῦ Ζ α χ α ρ ῖ ο υ Β' (1783-1819). Ἡ σημείωσις τοῦ δημοσιευμένου ὑφ' ἡμῶν Πίνακος φέρει τοῦτον Ἐπίσκοπον Λαρίσσης καὶ ὅτι ἐκπεσὼν οὗτος τῆς Ἐπισκοπῆς του, κατέφυγεν εἰς Κων/πολιν, ὁπόθεν τὸ 1822 κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ «κατέλαβε τὴν Ἐπισκοπὴν Ἡλίδος»(;). Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου Β α σ ῖ λ ε ι ο ς Ἀ τ έ σ η ς, ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Ἐπίτομος Ἐπισκοπικῆ Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον», Ἐν Ἀθήναις 1948, τ. Α', 160 ἐ., ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ τὰ ἐξῆς, μὴ σύμφωνα πρὸς τὰς παρατηρήσεις τοῦ δημοσιευμένου Πίνακος: «Διελθὼν τοὺς κατωτέρους τῆς ἱερωσύνης βαθμούς, ἐν ἔτει 1821 προχειρίζεται Ἀρχιερεὺς τῆς ὑπ' ὄψιν παροικίας (δηλ. τῆς Ἐπισκοπῆς Κορίνθου καὶ Ἀργους), εἰς διαδοχὴν τοῦ Ζ α χ α ρ ῖ ο υ Β'». Συνελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς μετ' ἄλλων ἐννέα Πελοποννησίων Ἀρχιερέων ἐν Τριπολιτζᾶ. Εἰς μακρὸν ποίημα περιγράφει ὁ ἴδιος τῆς φρικτῆς εἰρκτῆς τὰ δεινά, ὡς ἔπραξε καὶ ὁ Δανιὴλ Παναγιωτόπουλος (ἐνθ' ἄν.). Ἐκ τῶν ἐννέα Ἀρχιερέων ἐξῆλθον ζῶντες ἐκ τῆς φρικτῆς εἰρκτῆς, μόνον τρεῖς, ἧτοι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Κ ύ ρ ι λ λ ο ς,

ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, ὁ μετέπειτα Μεσσηνίας καὶ ὁ ἀνωτέρω μνημονευθεὶς Τριπόλεως Δανιήλ. Καίτοι φρονῶν, ὅτι τὸ θέμα τοῦ Αὐτοκεφάλου θὰ προσέκρουεν εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ὡς δι' ὑπομνήματός του μετ' ἄλλων Ἀρχιερέων πρὸς τὴν ἐν Τροιζῆνι Ἐθνοσυνέλευσιν (1827) ἐξέθεσεν, ἐν τούτοις ἐδέχθη μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Αὐτοκεφάλου νὰ μετάρχη τῆς συγκροτηθείσης Ἱ. Συνόδου καὶ μάλιστα ὡς πρῶτος Πρόεδρος αὐτῆς. Παρέμεινε δὲ ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου μέχρι τοῦ 1835, ὅτε τὴν προεδρίαν ἀνέλαβεν ὁ Κυνουρίας Διονύσιος. Ἀπέθανε τῇ 22 Φεβρουαρίου 1836. Πρβλ. Ἀτέσην, Α', 160 ἐ. Παρθενίου Πολάκη, Ἐπίσκοποι τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου, ἐν «Ἱερῶν Συνδέσμων» 1917, ἀρ. φ. 281, σ. 10. Μεθοδίου Φούγια, νῦν Μητροπολίτου Ἀξώμης, Ἱστορία τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας Κορίνθου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, Ἀθήναι 1968, σ. 266 ἐ.

19α. Ἐπειδὴ ἐνίστε σύγχυσις ἐπικρατεῖ, λόγω τῆς ὁμωνυμίας καὶ τῆς γειτνιασεως τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν μεταξὺ τοῦ Κορίνθου Κυρίλλου Ροδοπούλου καὶ τοῦ Ἀργολίδος ὁμωνύμου του Κυρίλλου Βογασαρη, κρίνομεν εὐλογον, ἵνα εἴπωμέν τινα καὶ περὶ τοῦ Κυρίλλου Βογασαρη. Κατήγετο ἐκ Δημητσάνης. Ἡσκήτευσεν ἐν τῇ Μονῇ Δοχειαρίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Συνετάχθη ἐναυῖθα ὑπ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον τὸ κληθὲν «Προσκυνητάριον». Κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Πίνακος, οὗτος κατέστη Μητροπολίτης Λαρίσης ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. «Ἐκπεσῶν»—ἢ μήπως φυγῶν, ἔνεκα τῆς ἐκραγείσης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τὸ 1821;—τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἤλθεν εἰς τὴν Κ/πολιν. Τὸ 1822 ὁμως εὐρίσκομεν τοῦτον τοποτηρητὴν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἡλίδος, ἄχρι τοῦ ἔτους 1832. Ἐν τῷ ἄρθρῳ τοῦ Χρυσ. Δεληγιαννοπούλου, ἐν «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκ.», τ. 7, 1204, ὁ Κύριλλος Βογασαρης φέρεται ἀναλαβὼν ἐν ἔτει 1833 τὴν Μητρόπολιν Ἀργολίδος, μὲ ἔδραν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἐπαρχίας, ἦτοι τὸ Ναύπλιον. Ἐπίσης, ὅτι οὗτος μετέσχε τῆς ἐν Ναυπλίῳ Συνόδου ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκεφάλου, ὅτι πρῶτος ἐπεσή-

μανε τὰ τρωτὰ τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἐχρημάτισε Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τέλος ὅτι συνειργάσθη μετὰ τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰακώβου Ρίζου πρὸς σύνταξιν νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, πλὴν ὅτι ὁ ἐπισυμβὰς τῇ 21 Αὐγούστου 1842 θάνατος αὐτοῦ, δὲν ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ ἴδῃ τὸ ἔργον του ἀποπερατωθέν. Ἀπεβίωσε δὲ Πρόεδρος ὢν τῆς Ἱ. Συνόδου. Τὰ αὐτὰ που ἀναφέρει καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Λήμνου Βασίλειος Ἀτέσης, ἐν τῷ πολλάκις μνημονουθέντι ἔργῳ του, τ. Α', 145 ἐ. Τοποτηρητῆς Ἡλιδος ἐχρημάτισε, κατὰ τὸν Σεβ. πρ. Λήμνου, ἀπὸ τοῦ 1822-1832, μετὰ δὲ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς πρῶτης Ἱ. Συνόδου ἀπετέλεσε καὶ οὗτος μέλος αὐτῆς. Καὶ προστίθησιν ὁ Σεβ.: «τούτου ἀρχιερατεύοντος ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1841 χηρεύσασα Ἐπισκοπὴ Κορίνθου, ἠνώθη τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ—τῆς Ἀργολίδος—δυνάμει τοῦ ἀπὸ 16/28 Δ/βρίου τοῦ ἰδίου ἔτους Β. Δ., δι' οὗ κατηργήθησαν αἱ εἰς χηρευούσας Ἐπισκοπὰς ἐκκλησιαστικαὶ Ἐπιτροπαί. Ὁ Κύριλλος καὶ ὡς ποιμενάρχης τῆς ὑπ' ὄψιν παροικίας—δηλ. τῆς Ἀργολίδος—ιδιαιτάτα ὅμως ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰργάσθη ὑπὲρ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆςπραγμάτων».

Ὅτι πρόκειται περὶ δύο ὁμωνύμων Ἱεραρχῶν, τοῦ μὲν Ἐπισκόπου ὄντος Κορίνθου, τοῦ δὲ πρῶην Λαρίσης καὶ Τοποτηρητοῦ Ἡλιδος, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου δι' οὗ ἐδόθη ὑπὸ τῶν Ἱεραρχῶν τὸ πρῶτον ὁ ὄρκος πίστεως πρὸς τὸν νέον Βασιλέα Ὁθωνα, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Ἰουλίου ἢ 8 Αὐγούστου (τοῦ νέου ἡμερολογίου) τοῦ ἔτους 1833. Ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τούτῳ ὑπογράφονται: ὁ Κορίνθου Κύριλλος, ὁ Θηβῶν Παῖσιος, ὁ πρ. Λαρίσης καὶ ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητῆς Ἡλιδος Κύριλλος, ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ, ὁ πρ. Ἡλιουπόλεως Ἀνθιμος, ὁ Ταλαντίου Νεόφυτος καὶ ὁ Δαμαλῶν Ἰωνᾶς. Διὰ δὲ τοῦ Β. Δ. τῆς 25 Ἰουλίου 1833 Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου διωρίσθη ὁ Κορίνθου Κύριλλος (Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, τ. Β', 184/5).

20. Διογύσιος (1833-1846), πρόην Τριπόλεως καὶ Ἀμυκλῶν, Ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως. Ἐγεννήθη τὸ 1766. Τὸ 1817 Μητροπολίτης Τριπολιτσᾶς καὶ Ἀμυκλῶν. Τὸ 1819 κηρύττεται ἔκπτωτος, ἐπειδὴ ἠυλόγησε τὸν γάμον τοῦ διακόνου Προκοπίου Καρυτσιώτη. Ἐλθὼν, διέμενεν εἰς Κ/πολιν μέχρι τοῦ 1823, ὅτε ἐπανῆλθεν εἰς Ἑλλάδα. Διέμενε δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀγῶνος τῆς Ἐθνεγερσίας εἰς Σπέτσας. Τὸ 1833, τὸν μῆνα Σ/βριον, ἀποκαθίσταται καὶ πάλιν εἰς τὴν ἥς ἐξέπεσε Μητρόπολιν. Ἀπέθανε τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1846, ἄγων τὸ 80ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Πρβλ. Ἀτέση, μν. ἔ. Α', 170/71.

21. Παῖσιος Βυζάντιος (1833-1849). Πλέον τῆς σημειώσεως τοῦ ἡμετέρου Πίνακος, γνωρίζομεν καὶ ταῦτα περὶ αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Κων. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων (Τὰ σφζόμενα, τ. Β', 218, 586) ἱστορούμενα. Ἐπίσκοπος φιλιῶ ὄνοματι, φέρων τὸν τίτλον τοῦ Ἐπισκόπου Ἐλαίας. Διέμενεν ἐν Ἐφέσῳ, ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Διογύσιον. Μετὰ τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ προῖσταμένου του Μητροπολίτου, ὁμοῦ μετὰ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', φυγὼν ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρχομένης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Μετέβη εἰς Σπέτσας, εἶτα εἰς Κύθηρα καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Πελοποννήσου. Τὸ 1828 διωρίσθη Τοποτηρητῆς τῶν χηρευουσῶν Ἐπισκοπῶν Κορώνης καὶ Μεθώνης (Δ. Π. Πασχάλη, Δύο Ἄνδριοι Ἐθνομάρτυρες Ἱεράρχαι, «Θεολογία» ΚΘ', 1930, σ. 30). Συμμετέσχεν ἑπταμελοῦς Ἐπιτροπείας πρὸς μελέτην τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἐλαβεν ἐπίσης μέρος εἰς τὴν ἐν Ναυπλίῳ Συνέλευσιν τῶν Ἀρχιερέων, συνυπογράψας τὸ Πρωτόκολλον τοῦ Αὐτοκεφάλου. Τὸ 1833 ἀνέλαβε τὴν διαποίμανσιν τῶν Ἐπισκοπῶν Κορώνης καὶ Μεθώνης μέχρι τοῦ θανάτου του τῇ 27 Μαΐου 1849. Πρβλ. Ἀτέση, Α', 268/9.

22. Βαρθολομαῖος Πειρούνης (1833-1861), Ἐπίσκοπος Κυναίθης (δηλ. Καλαβρύτων) καὶ πρότερον Μοσχονησιῶν. Καταφυγὼν περὶ τὸ 1824 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ

νήσω Κύθηρα, διωρίσθη Τοποτηρητής τῆς Ἐπισκοπῆς Σίφνου, τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου Καλλινίκου, λόγω τῆς Ἐπαναστάσεως, ἀποκλεισθέντος ἐν Κ/πόλει. Τὸ 1833 διορίζεται Ἐπίσκοπος Κυναίθης. Εἰργάσθη μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἀποσπώντας τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἡ πτωχεία τῆς Ἐπαρχίας του, ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ἐκζητήσῃ τὴν ἐπανένωσιν τῶν χωρίων, ἅτινα εἶχον πρότερον ἀποσπασθῆ καὶ προσαρτηθῆ τῇ Ἐπισκοπῇ Ἀχαΐας, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπετεύχθη μόλις τὸ 1843 (Β. Δ. τῆς 23 Σ/βρίου). Ἐπέτυχεν ἐπίσης ἡ Ἐπαρχία αὐτοῦ νὰ μετονομασθῆ ἀπὸ Κυναίθης εἰς Καλαβρύτων (ἀρ. ἐγγράφου του πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον 12156 τῆς 11 Φ/βρίου 1844), μετὰ παρέλευσιν ὅμως πενταετίας ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἐγγράφου του. Τὸ 1852 ἡ Ἐπισκοπὴ Καλαβρύτων, προσλαβοῦσα καὶ τὴν τῆς Αἰγιαλείας Ἐπαρχίαν, ὠνομάσθη «Ἐπισκοπὴ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας», ὡς καὶ σήμερον. Ὁ Βαρθολομαῖος, γέρων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἐκπληροῖ τὰ ἀρχιερατικά του καθήκοντα, ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τὴν παραίτησίν του τῇ 6 Δ/βρίου 1861. Πρβλ. Ἀ τ έ σ η, Α', 210/11.

23. Γ ρ η γ ό ρ ι ο ς Δ ε ν δ ρ ι ν ό ς (1833-1842). Ἀξιόλογος ἀνὴρ, πολλὰ ὑποστάς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ πολλὰς προσενηγκῶν ὑπηρεσίας ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐγεννήθη ἐν Ἰθάκῃ τὸ 1867. Ἱερομόναχος ἐγένετο πρὸ τοῦ 1808. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διωρίσθη Ἐπίτροπος τοῦ μεγάλου λογοθέτου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἀ λ ε ξ ά ν δ ρ ο υ Μ ά ν ο υ ἐν τῇ Ἐξαρχίᾳ Ψαρῶν. Τὸν Σ/βριον τοῦ ἰδίου ἔτους ἐχειροτονήθη τιτουλάριος Ἐπίσκοπος Εὐδοκιάδος ἢ Εὐδοξιάδος, ὑπηρετῶν ὡς βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου Χίου. Ἐν ἔτει 1811 τοποθετεῖται προϊστάμενος τοῦ Μεγάλου Ρεύματος παρὰ τὴν Κ/πολιν. Τὸ 1818 φέρεται ὁ Κ ύ ρ ι λ λ ο ς ὡς τιτουλάριος Ἐπίσκοπος Εὐδοκιάδος, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ Γ ρ η γ ό ρ ι ο ς παρητήθη. Ἄμα τῇ ἐκρήξει τῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Γ ρ η γ ό ρ ι ο ς κατήλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνεισενεγκῶν σπουδαιοτάτας ὑπηρεσίας ὑπὲρ τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους. Συνειργάσθη μετὰ τῶν Νέγρη, Μαυροκορδάτου καὶ

Κουντουριώτη. Τὸ 1826 ἐστάλη ὡς διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος εἰς Συρίαν. Συλληφθεὶς εἰς Χαλέπι, ἐσύρθη αἰχμάλωτος εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα ἐπὶ διετίαν ὑπέστη τὰ πάνδεινα, ἐργασθεὶς ὡς δοῦλος εἰς τὰ κτήματα τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ. Τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Κοδριγκτώνας, ἠλευθερώθη. Ἐλθὼν καὶ πάλιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰργάσθη μετὰ σθένους καὶ αὐταπαρνήσεως ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος. Ἐχρημάτισεν ἀλληλοδιαδόχως Τοποτηρητῆς τῶν Ἐπισκοπῶν Κερνίκης καὶ Π. Πατρῶν. Ἐν ἔτει 1833, ἀνέλαβε τὴν διαποίμανσιν τῆς Ἐπισκοπῆς Αἰγιαλείας. Διὰ πολλῶν ἀναφορῶν του πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, δι' ὧν διεξετραγώδει τὴν πτωχείαν τῆς λαχούσης αὐτῷ Ἐπαρχίας, ἠτεῖτο μετάρθесιν. Ἡ Ἱ. Σύνοδος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας του ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεφάσισε τὴν μετάρθесίν του εἰς τὴν μείζονα Ἐπαρχίαν τῆς Ἀχαΐας, μάλιστα διὰ συγχωνεύσεως εἰς αὐτὴν καὶ τῆς προτέρας ἐπαρχίας του τῆς Αἰγιαλείας. Πρβλ. Ἀ τ έ σ η, Α', 209. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Κων/πόλεως ΚΑ (1901, 52), Π. Ζ ε ρ λ έ ν τ η, Νησιωτικὴ Ἐπετηρίς, Σῦρος 1918. Κ ω ν. Ο ἰ κ ο ν ὄ μ ο υ τοῦ ἑξ Ο ἰ κ ο ν ὄ μ ω ν, Β', 218. Π. Χι ῶ τ ο υ, Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα Ἐπτανήσου, τ. ΣΤ', 394. Χ ρ υ σ ο σ τ ὄ μ ο υ Π α π α δ ο π ο ῦ λ ο υ, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἐν Ἀθήναις 1920, τ. Α', 302.

24. Δ α ν ι ῆ λ Κ ο ν τ ο ῦ δ η ς (1833-1862). Διαπρεπῆς Ἱεράρχης. Τὴν προσωπογραφίαν τοῦ ἐξαιρέτου Ἱεράρχου ἐξιστόρησε δι' εἰδικῆς μονογραφίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης πρ. Λήμονου Β α σ ἰ λ ε ι ο ς Ἀ τ έ σ η ς, ἐν «Θεολογία», τ. ΚΔ' (1953), 607/16 καὶ ΚΕ' (1954), 32-46, 269-280, 364-376, ἔνθα καὶ παραπέμπομεν. Ὅρα ἐπίσης τ ο ῦ α ὐ τ ο ῦ, Ἐπίτ. Ἐπισκ. Ἱστ., τ. Α', 68. Παρέλκει ἐπομένως πᾶσα περὶ τοῦ ἀνδρὸς διαπραγμάτευσis ὑφ' ἡμῶν.

25. Ἰ ά κ ω β ο ς, εἰς διαδοχὴν τοῦ ἐκλεγέντος πρὸ αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου τῆς ἰδίας Ἐπαρχίας, ἀλλ' ἀποθανόντος τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1827, μετὰ ἓνα μῆνα ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του! (1833-1851). Κατήγετο ἐκ Λέσβου. Ἐπίσκοπος ὢν Χαριουπό-

λεως, ἐξελέγη Εὐρίπου (Χαλκίδος) τὸ 1827. Μετέσχε τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἐπισκόπων ἐν Ναυπλίῳ καὶ ὑπέγραψε τὸ Πρωτόκολλον ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκεφάλου. Ἀνεδείχθη ἄξιος Ἱεράρχης, ἐργασθεὶς μετὰ ζήλου ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του. Τὸ 1833 μετετέθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Φθιώτιδος. Διεκρίθη διὰ τὴν φιλόανθρωπον δρᾶσίν του, ἧς δεῖγμα ὑπῆρξεν ἡ δωρεὰν διάθεσις τοῦ Μητροπολιτικοῦ του μεγάρου πρὸς ἴδρυσιν Νοσοκομείου, ἐκφρασθείσης αὐτῷ διὰ τοῦτο τῆς εὐαρεσκείας ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Φθιώτιδος συνεχωνεύθη καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ Φωκίδος. Τὸν αὐτὸν καὶ ἔτι μείζονα ζῆλον ἐπεδείξατο ὑπὲρ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ ποιμνίου τῆς νέας Ἐπαρχίας του. Εἰς τὴν πρώτην Σύνοδον, μετὰ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Αὐτοκεφάλου διὰ τοῦ περιφήμου Τόμου τὸ 1850 ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διωρίσθη ὡς μέλος καὶ ὁ Ἰάκωβος. Ἀπέθανε, συνοδικὸς ὢν, τῇ 30ῇ Μαρτίου 1851.

26. Ἀγαθάγγελος Μυριανθοῦσης (1833/52). Ἐγεννήθη τὸ 1780 ἐν Μηλικουρίῳ τῆς Κύπρου. Ἐκάρη μοναχὸς ἐν τῇ Μονῇ τῆς Κύκκου. Τὸ 1813 μετέβη εἰς Σμύρνην καὶ Κ/πολιν δι' εὐρυτέρας σπουδὰς. Τὸ 1818 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Κοτυαρίου, τὸ δὲ 1823 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀγκύρας καὶ μετὰ τριετίαν Θεβῶν—κακῶς, ἐννοεῖται, διότι ὁ κανονικὸς Μητροπολίτης Παῖσιος δὲν εἶχεν ἀποθάνει, ὡς κακῶς διεδόθη, ἀλλ' ἔζη εἰσέτι. Ἐκ τῆς συνυπάρξεως δύο κανονικῶν ἐπισκόπων ἐδημιουργήθη ἔκρυθμος κατάστασις. Ὁ Ἀγαθάγγελος, παρὰ τὴν κρατουῦσαν γνώμην, ὅτι δὲν ἀνεμίχθη εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Μητροπόλεως Θεβῶν, ζῶντος τοῦ Παῖσιου, ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἀντιθέτως ἀνεμίχθη ἐνεργῶς καὶ τοῦτ' αὐτὸ σκανδαλωδῶς, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργίαν ἐκρύθμου ἐν αὐτῇ ἐκκλησιαστικῆς ἀνωμαλίας, τὴν ἐξιστόρησιν τῆς ὁποίας διαβλέπει τις εἰς εἰδικὴν μονογραφίαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρ. Λήμνου Βασιλείου Ἀτέση ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἐν τῇ Μητροπόλει Θεβῶν ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως», Ἀθῆναι 1958. Ἐπὶ Καποδιστρίου διωρίσθη «ἔκτακτος ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητῆς» τῆς Μητροπόλεως Π. Πατρῶν, φέ-

ρων τὸν τίτλον οὐχὶ τοῦ Ἀγκύρας, μετὸν ὁποῖον ὑπέγραψε τὸ πρωτόκολλον ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ τοῦ τῶν Θηβῶν τοιούτου, ὑπογράφων εἰς σχετικὰ ἔγγραφα ὡς «ὁ ἔκτακτος ἐκκλησιαστικὸς Τοποτηρητῆς Π. Πατρῶν Ἀγαθὰ γ γ ε λ ο ς, ὁ κανονικὸς Ἱεράρχης Θηβῶν» (Β α σ ι λ. Ἀ τ έ σ η, ἔνθ' ἀν., σ. 37). Διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Ἰουλίου Β. Δ. καλεῖται ὡς ἀναπληρωματικὸν μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ θανόντος Ἐπισκόπου Φθιώτιδος Ἰακώβου, Ἐπίσκοπος ὧν τότε Λοκρίδος, ἦν Ἐπισκοπὴν δυσαρέστως ἔφερον, ὡς μικρὰν καὶ ἄσημον, διὸ καὶ ὥχλει συνεχῶς τὰς τε πολιτικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς Ἀρχὰς δι' ἐπέκτασιν τῶν ὀρίων τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἀπέθανε συνοδικῶς ὧν, τῇ 9 Μαΐου 1852. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὸν θάνατόν του, ἡ Ἐπισκοπὴ Λοκρίδος συνεχωνεύθη τῇ τῆς Φθιώτιδος. Ὅρα Ἀ τ έ σ η, Α', 54/5. Γ. Κ ο ν ι δ ά ρ η, ἐν «Θρησκ. καὶ Χριστ. Ἐγκυκλ.», τ. Α', 69-70. Μ. Η. Φ ε ρ έ τ ο υ, «Θρησκ. καὶ Ἠθ. Ἐγκ.», τ. Α', 82/3.

27. Ἀ ν θ ι μ ο ς Κ ο μ ν η ν ό ς (1833-1842). Διὰ Β. Δ. τοῦ 1833 μετωνομάσθη ἡ Ἐπισκοπὴ Σύρου διὰ τῆς προσθήκης καὶ ἐτέρων νήσων, εἰς Ἐπισκοπὴν Κυκλάδων. Εἰς τὴν νέαν ταύτην Ἐπισκοπὴν διωρίσθη ὁ ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Ἀ ν θ ι μ ο ς Κ ο μ ν η ν ό ς. Μικρασιάτης τὴν καταγωγὴν, ἔτυχεν ἐπιμελελημένης μορφώσεως. Πρὸ τοῦ 1821 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Ἡλιουπόλεως, ὑποκείμενος τῷ Ἐπισκόπῳ Ἐφέσου. Μὲ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ Ἀ ν θ ι μ ο ς μετέχει ἐνεργῶς εἰς τὸν Ἀγῶνα. Φεύγων ὅμως τὴν ὀργὴν τῶν Τούρκων, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καταφυγὼν εἰς τὰς Σπέτσας καὶ εἶτα εἰς Κρανίδιον καὶ τέλος εἰς Κύθηρα, φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Κυθέρων Π ρ ο κ ο π ί ο υ Κ α λ λ ω ν ᾱ. Κατὰ τὰ ἔτη 1822 ἕως 1825 εὐρίσκομεν τὸν Ἀ ν θ ι μ ο ν περιοδεύοντα ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἐνθαρρύνοντα τὰ πλήθη ὑπὲρ τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους. Διὰ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας του ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος, ὁ Κυβερνήτης Καποδίστριας, ἅμα τῇ ἀφίξει του, ἐτοποθέτησε τὸν Ἀ ν θ ι μ ο ν Τοποτηρητὴν τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀργους καὶ Κάτω Νεχαγιέ.

Ἐπέτυξε θεοφιλή και ἐθνικήν δρᾶσιν και ὡς Τοποτηρητής, διασώσας τοὺς Ἀργείους ἀπὸ ὀμαδικήν σφαγὴν ἀπὸ μέρους τῶν Γάλλων, λόγῳ ἀνταρσίας πρὸς τοὺς Γάλλους. Ὁ Κων/νος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐπετίμησεν αὐτόν, ὡς ὑπογράψαντα τὸ Πρωτόκολλον ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκεφάλου. Διὰ τὴν εὐρυμάθειάν του ὁ Ἄνθιμος και τὴν ἀνδροπρεπῆ στάσιν του και τὸν ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος ζῆλόν του, ἐξετιμήθη βαθύτατα ὑπὸ τοῦ ποιμνίου του, ὡς και ὑπὸ τῆς νεοσυστάτου Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Τὴν 18 Ἰουλίου 1832 ἐξέδωκε φυλλάδιον ὑπὸ τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματός του Α.Κ.Η. «Περὶ Θρησκείας και Κλήρου». Τῆ 15 Ἰουλίου 1833 ὑπέγραψε τὸ ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκεφάλου Πρωτόκολλον ὡς «Ἡλιουπόλεως». Τὸν Ν/βριον τοῦ 1833 διωρίσθη Ἐπίσκοπος Κυκλάδων, με ἔδραν τὴν Σύρον. Τῆ 10 Ἰουλίου 1836 διωρίσθη μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου, με Πρόεδρον τὸν Νεόφυτον. Τὸ 1834 ἐξέδωκε βιβλίον, φέρον τὸν τίτλον: «Ὁρθόδοξος διδασκαλία. Περιηγητῆς ἢ πρεσβύτης διδάσκαλος τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Καθολικῆς και Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ποιηθεῖσα παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου πρῶην Ἡλιουπόλεως, νῦν δὲ Κυκλάδων Ἀνθίμου Κομνηνοῦ, τοῦ Ἡλιοπολίτου, μέλους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος», Ἐν Ἀθήναις, τύποις Πέτρου Ματζαράκη, σχ. 8ον, σελ. 276. Τὸ ἔργον ἀπεδοκιμάσθη, ὡς κακόδοξον, ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου και κατόπιν τῆς ἀπὸ 3 Ἰουνίου τοῦ 1839 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱ. Συνόδου, ἠναγκάσθη ὁ Ἄνθιμος ν' ἀποκηρύξῃ «τὰ ἐν αὐτῷ τῆ Ὁρθοδοξία ἀντιβαίνοντα» και ὑπεσχέθη ἐπανέκδοσιν διωρθωμένην τοῦ ἔργου του. Ἦρχισε νὰ ἀποσύρῃ τῆς κυκλοφορίας τὰ διανεμηθέντα ἀντίτυπα. Τὴν ὑπόσχεσίν του δυστυχῶς δὲν ἐπρόφθασε νὰ πραγματοποιήσῃ, ἐπειδὴ εὔρεν αὐτόν ὁ θάνατος τῆ 9 Ἰουλίου 1842. Ἡ Ἱ. Σύνοδος συνεχέντρωσεν, ὅσα ἠδυνήθη, ἀντίτυπα τοῦ ἔργου. Ἐν τῆ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ σώζεται ἐν ἀντίτυπον τοῦ περιέργου ἔργου. Ὁ Ἄνθιμος ἐχρημάτισε συνοδικὸς ἀπὸ τοῦ 1833-1835 ὡς ἀναπληρωματικὸς και τακτικὸς ἀπὸ τοῦ 1835-1838. Πρβλ. Ἀτση, Α', 27374. «Θρ. και Ἡθ. Ἐγκ.», Β', 779/80 (Μ. Η. Φερέτος).

28. Μελέτιος (1833/40). Ἐχρημάτισεν Ἐπίσκοπος Μετρῶν, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 κατῆλθεν εἰς Ἑλλάδα. Κατὰ τὰ ἔτη 1828/30 ἀνέλαβε τὴν προσωρινὴν διαποιμῶνσιν τῆς Ἐπισκοπῆς Κερνίκης. Ἐπὶ Καποδιστρίου διωρίσθη Τοποτηρητῆς τῆς Μητροπόλεως Ἄργους. Ὑπέγραψε τὸ Πρωτόκολλον ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκεφάλου, διορισθεὶς ἅμα καὶ Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας, ἦτοι Πατρῶν. Ἐν ἔτει 1834 παρητήθη ὁ Ἐπίσκοπος Ἡλείας Ἰωνᾶς, ὅτε ὁ Μελέτιος ἀνέλαβε καὶ τὴν διαποιμῶνσιν καὶ τῆς ἐν λόγῳ Ἐπαρχίας. Ἐπεδείξατο ζῆλον καὶ ἐργατικότητα τόσον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ὑπὲρ τῶν ποιμνίων του (Κερνίκης κατ' ἀρχὰς ὡς Τοποτηρητῆς τὸ 1828-1830, Ἡλείας τὸ 1831 καὶ κανονικὸς Ἱεράρχης Ἀχαΐας ἐν ἀρχῇ καὶ εἶτα Ἡλείας τὸ 1833-1840). Ἀπέθανε τῇ 22 Ἰανουαρίου 1840. Πρβλ. Ἀτέση, Α', 180 ἐ.

29. Σερραφεῖμ Γρόσος (1837-1842). Ἐγεννήθη ἐν Κορθίῳ Ἄνδρου. Νέος τὴν ἡλικίαν ἐκάρη μοναχὸς ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τῆς Παναχράντου ἐν Ἄνδρῳ. Τὴν στοιχειώδη παιδείυσιν ἔλαβεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι. Μετέβη ὕστερον εἰς Κ/πολιν, ἔνθα καὶ προεβιβάσθη εἰς Πρωτοσύγκελλον τοῦ Χαλκηδόνος. Τὸν Αὐγούστον τοῦ 1806 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ξάνθης καὶ τὸ 1831 Μητροπολίτης Σμύρνης. Τὸ 1834 ἐκηρύχθη ἔκπτωτος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου, ἅτε πολλὰς τιμὰς ἐπιδαφιλεύσας τῷ Βασιλεῖ τῶν Ἑλλήνων Ὁθωνι. Ἐκ τούτου ὁ Σερραφεῖμ ὀργισθεὶς, ἔφυγεν εἰς Ἑλλάδα, ἔνθα ἔτυχε πολλῶν τιμῶν παρὰ τοῦ Παλατίου. Ἀποθανόντος ἐν τῷ μεταξύ τοῦ Ἐπισκόπου Ἄνδρου Σωφρονίου, διορίζεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ἄνευ γνώσεως καὶ τῆς Ἱ. Συνόδου, Ἐπίσκοπος Ἄνδρου, πράγμα τὸ ὁποῖον ἠρέθισε τὴν Ἱ. Σύνοδον, θεωρήσασαν ὀρθῶς τὴν πράξιν σκανδαλώδη ἐπέμβασιν τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα παντελῶς ἔξω τῶν ἱερῶν κανόνων. Διημέφθη ἀλληλογραφία Ἱ. Συνόδου καὶ πολιτικῶν Ἀρχῶν καὶ ἡ διαμάχη κατέπαυσε διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ σφάλματος

ὕπὸ τοῦ Γραμματέως ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἄξιον καὶ τοῦτο σημειώσεως εἰς ἔνδειξιν τῆς τοῦ Παλατίου εὐνοίας ὑπὲρ τοῦ Σεραφεῖμ. Πρὶν ἢ ἀνέλθῃ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου τῆς Ἄνδρου, ἐπενέβη εἰς τὰ τῆς Ἐπισκοπῆς Εὐβοίας, ἐπιζητήσας μάλιστα τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ κανονικοῦ Ἐπισκόπου Ἀνθιμου, ὄντος ἐννοεῖται ὑποδίκου δι' ἀντικανονικὰς πράξεις. Ὁ Σεραφεῖμ ἐνεργήσας αὐθαιρέτως καὶ ἀντικανονικῶς, ἐξητήσατο παρὰ τοῦ Βασιλέως τὸν διορισμὸν του εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Εὐβοίας, πρὶν ἢ ἀκόμη δικασθῆ καὶ κηρυχθῆ ἔκπτωτος ὁ Ἀνθιμος. Ἐκ τούτου ἡ Ἱ. Σύνοδος σφοδρῶς ἐπετίμησε τὴν πράξιν ταύτην τοῦ ἀπὸ Σμύρνης Σεραφεῖμ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Ἀρχάς, αἵτινες ἐπεζήτησαν νὰ καλύψωσι τὴν ἀπρεπῆ στάσιν τοῦ Σεραφεῖμ, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι «ἐπραξε τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἀπὸ ἀπειρίαν μᾶλλον ἢ ὀλιγωρίαν». Ὁ Σεραφεῖμ παρέμεινεν ἐπὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου τῆς Ἄνδρου, ὡς εἶπομεν, ἄχρι θανάτου του, ἦτοι μέχρι τῆς 4ης Ὀκτωβρίου τοῦ 1842 ἔτους. Πρβλ. Ἀτέση, Α', 294/8. Δ. Π. Πασχάλη, Ἀναγραφή χρονολογικῆ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχιερατευσάντων ἐν Ἄνδρῳ, ἐν «Θεολογία», τ. Ε' (1927), 216/22, ἐνθα καὶ περαιτέρω βιβλιογραφία.

30. Σαμουήλ (1833-1852). Κατήγετο ἐκ Σαράντα Ἐκκλησιῶν τῆς Θράκης. Νεαρὸς ἐγένετο κληρικὸς. Τὸ 1822 ἐξελέγη Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως. Μετὰ διετίαν ἠναγκάσθη εἰς παραίτησιν. Τὸ 1825 ἐκλέγεται Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐκήρυξε τοῦτον μετὰ τινα ἔτη ἔκπτωτον τοῦ θρόνου. Οὗτος ἀναγκασθεὶς κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα περὶ τὸ 1830, κατόπιν μάλιστα πολλῶν περιπετειῶν. Δὲν παρευρέθη εἰς τὴν Συνέλευσιν τῶν Ἱεραρχῶν ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἠρνήθη ἐν ἀρχῇ νὰ ὑπογράψῃ τὸ Πρωτόκολλον τοῦ Αὐτοκεφάλου. Ὑπογράψας ὕστερον τοῦτο, διωρίσθη Ἐπίσκοπος Αἰγίνης. Ἐπισκοπεύσας μέχρι τοῦ 1852, ἠναγκάσθη καὶ λόγῳ γήρατος (ἦτο ὑπὲρ ἑκατοντούτης!), μάλιστα δὲ τῇ ὑποδείξει τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, νὰ ὑποβάλῃ τῇ Ἱ. Συνόδῳ τὴν παραίτησίν του, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Ἰουλίου 1852. Πρβλ. Ἀτέση, Α', 25/6.